

Utlåtande Rotel IX (Dnr KS 2020/1714)

Avfallsplan för Stockholm 2021–2024

Förslag från avfallsnämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Avfallsplan för Stockholm 2021-2024, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Stadens nämnder ska arbeta efter Avfallsplan för Stockholm 2021-2024.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att arbeta efter och att uppmana stadens bolagsstyrelser att arbeta efter Avfallsplan för Stockholm 2021-2024.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Varje kommun ska enligt miljöbalken (15 kap. 11 §) ha en renhållningsordning som har antagits av kommunfullmäktige. Stadens nuvarande avfallsplan gäller för åren 2017-2020. Avfallsplanen utgör ena delen i kommunens renhållningsordning, den andra delen utgörs av föreskrifter. Revideringen av föreskrifterna gjordes senast 2019. Eventuell kommande revidering av föreskrifter kommer att behandlas och ställas ut separat i ett senare skede.

Avfallsplanen för åren 2021–2024 är i huvudsak en revidering av den gällande. Detta med utgångspunkt i lagstiftning, nationella och regionala miljömål, stadens miljöprogram, stadens klimathandlingsplan, bolagsmål och andra strategidokument samt vision om hur stadens avfallshantering ska se ut framöver. Även förslag och synpunkter som inkommit i dialog och remissvar från olika förvaltningar, bolag och externa aktörer har också bidragit till resultatet.

Tre av de fyra huvudmålen från den förra avfallsplanen har behållits, dessa är

- Avfall från boende och verksamma i staden minskar och det som ändå uppkommer tas om hand resurseffektivt
- Avfallshanteringen anpassas till människan
- Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

Ett nytt huvudmål ”*Nedskräpning i staden ska minska*” har skapats. Det huvudmål som i den nu gällande avfallsplanen berörde *miljöfarligt avfall* har inordnats under övriga huvudmål. De fyra huvudmålen har brutits ned till mer detaljerade delmål för planperioden, 2021–2024. Under varje delmål finns ett antal åtgärder presenterade.

Beredning

Ärendet har initierats av avfallsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm (SISAB), Stockholm Exergi AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region AB (SBR), El-kretsen, Fastighetsägarna i Stockholm, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, Funktionsrätt Stockholms stad, HSB Stockholm, Hyresgästföreningen i region Stockholm, Håll Sverige Rent, Länsstyrelsen Stockholm, Riksbyggen Stockholm, SRV Återvinning, Stockholms kooperativa bostadsförening (SKB), Storstockholms brandförsvär, Storsthlm, Sveriges Åkeriföretag ABC-åkarna, Söderhalls Renhållningsverk AB (SÖRAB), TMResponsability AB (TMR), Transport Avd. 5, Villaägarna region ABC och Återvinningsindustrierna.

Exploateringskontoret, serviceförvaltningen och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttranden.

Idrottsnämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd, AB Stockholmshem, Stockholm Exergi AB, Stockholms Stadshus AB, El-kretsen, Fastighetsägarna i Stockholm, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, Funktionsrätt Stockholms stad, HSB Stockholm, Riksbyggen Stockholm, SRV Återvinning, Stockholms kooperativa bostadsförening (SKB), Sveriges Åkeriföretag ABC-åkarna, TMResponsability AB (TMR), Transport Avd. 5, Villaägarna region ABC och Återvinningsindustrierna har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att avfallsnämndens förslag till avfallsplan för 2021-2024 uppfyller de formella kraven och i allt väsentligt motsvarar de förväntningar som kan ställas. Nämnden bedöms ha tagit intryck av de ambitionshöjningar som bland annat framgår av stadens Miljöprogram för Stockholm 2020-2023, där ett av de sju prioriterade målen på lång sikt är att uppnå ett resurssmart Stockholm.

Exploateringskontoret anser att det är bra att avfallsplanen tydligt kopplar till de globala målen och de nationella miljömålen, men saknar en redogörelse för hur planen bidrar till att uppfylla stadens miljömål. I sitt remissvar har kontoret kommenterat de mål där kontoret har ett utpekade ansvar.

Fastighetsnämnden ställer sig positivt till förslaget till ny avfallsplan för Stockholms kommun 2021-2024 i sin helhet. Vidare bedömer nämnden att den framtagna bilagan, med sammanställning av åtgärderna, är bra. Detta eftersom ansvariga förvaltningar och/eller bolag för respektive delmål är utpekade och detta underlättar och tydliggör arbetet med åtgärderna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lyfter att de önskat att inkomma med synpunkter i ett tidigare skede i processen för framtagandet av avfallsplanen. Nämnden har många synpunkter, i synnerhet på sådana frågor som har kopplingar till kemikalieplanen, handlingsplanen för minskad spridning av plast och handlingsplanen för mikroplast.

Serviceförvaltningen anser att det är bra att det i avfallsplanens målbeskrivningar tydliggörs hur respektive mål bidrar till de nationella och globala målen. Vidare anser förvaltningen att det är bra att det i avfallsplanen finns tydliga åtgärder för varje delmål specificerade och även vilka åtgärder som ska utföras av vilka förvaltningar och bolag inom staden.

Stadsbyggnadsnämnden lyfter att avfallsplanen beskriver ett behov av att platser och markområden säkerställs för avfallsrelaterade verksamheter, såsom snöupplag, återvinningscentraler, schaktmassor och samordnade logistiklösningar. Något som nämnden menar att stadsbyggnadskontoret aktivt jobbar med. Nämnden lyfter även vikten av en tidig dialog om dessa frågor.

Trafikkontoret konstaterar att förslaget till avfallsplan är genomarbetat och ambitiöst. Kontoret vill påpeka att stadens insatser inom avfallskommunikation även fortsättningsvis gagnas av en väl genomtänkt samordning med övriga aktörer.

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till den föreslagna avfallsplanens mål och åtgärder. Planen berör nämndens verksamhet inom en rad områden. Nämnden konstaterar att arbetet med implementering av avfallsplanen kommer att ställa krav på förändrade arbets sätt såväl på skolorna som inom central förvaltning. Kraven ökar också på en nära samverkan med andra nämnder och bolag för att nå målen.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den nya avfallsplanen. Nämnden anser att avfallsplanen har en god struktur och att den kopplar till de globala miljömålen Agenda 2030 likaså till Sveriges nationella miljömål. Nämnden välkomnar att avfallsplanen föreslår ett antal åtgärder för att förändra medborgarnas attityd och engagemang till avfall.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd ställer sig positiv till den nya avfallsplanen och välkomnar att nedskräpning tillkommit som ett prioriterat område. För att komma tillrätta med nedskräpningen krävs en samordning mellan nämnden och andra berörda nämnder och bolag. Nämnden arbetar redan idag på flera olika sätt med att minska nedskräpningen i stadsdelsnämndsområdet.

Farsta stadsdelsnämnd är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan med skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning med mera. Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram 2020–2023 och klimathandlingsplan 2020–2023 skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är positiv till avfallsplanen och att den kopplar samman avfallshantering med en mängd faktorer inom hållbar utveckling. Nämnden lyfter risken med att höja avgiftsbeläggning för bygg- och rivningsavfall då nämnden ser en risk för ökad dumpning av avfall på kommunal mark.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd är positiv till remissförslaget med mål och delmål som är i linje med stadens miljöprogram och klimathandlingsplan samt de nationella miljömålen. Vidare anser nämnden att åtgärdsförslaget ”Kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning” istället bör ske via stadsgemensamma kommunikationsinsatser för att stadens alla invånare och verksamma ska få tillgång till samma information.

Kungsholmens stadsdelsnämnd lyfter att avfallsplanen är väl strukturerad och tydlig i definition av mål, ansvar och uppföljning. Vidare lyfts att det är

viktigt att service, såsom avfallshantering, utvecklas i takt med att Stockholms stad arbetar för minskat bilberoende.

Norrmalms stadsdelsnämnd bedömer att de åtgärder som föreslås är genomförbara och noterar att flera åtgärder arbetar nämnden redan med. Överlag är nämnden positiv till förslaget.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd lyfter att det i stadsdelsnämndsområdet är vanligt förekommande med nedskräpning i såväl naturen som intill stadens papperskorgar. Därför ställer sig nämnden positiv till att nedskräpning tillkommit som ett prioriterat område i nya avfallsplanen.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd är positiv till förslaget till ny avfallsplan. Nämnden lyfter särskilt att det är viktigt med åtgärder för att åtgärda nedskräpningen kring återvinningsstationer i stadsdelen genom exempelvis tydlig kommunikation och information.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställer sig överlag positiv till förslaget på reviderad avfallsplan. Nämnden lyfter särskilt vikten av samverkan, god kommunikation, att minska tjuvtipningen, olovliga klädinsamlingsboxar med mera.

Södermalms stadsdelsnämnd är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan med skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning med mera. Nämnden lyfter det även som viktigt att utöka arbetet med mobil återvinningscentral i delar av staden där tillgången på bil är begränsad.

Östermalms stadsdelsnämnd välkomnar att avfallsplanen har som ambition att arbeta med att tydliggöra för stockholmarna hur olika typer av avfall ska hanteras. Det är viktigt då nämndens förvaltning ofta får synpunkter på att stadens återvinningsstationer, samt storsäckar/byggsäckar som står på allmän platsmark, både upplevs skräpiga och att skräpet sprider sig till närliggande parkmiljöer.

AB Familjebostäder yttrar sig specifikt om de fyra delmål där det finns åtgärder som bolaget åläggs ett ansvar för. Bolaget vill bland annat se ett pilotprojekt kring platssamverkan för att minska nedskräpningen i Rinkeby.

Micasa fastigheter i Stockholm AB beskriver att de idag erbjuder sina hyresgäster möjligheten till fastighetsnära insamling men lyfter att det inte vid alla fastigheter kommer vara möjligt med en utökning av antalet fraktioner i avfallssorteringen.

Skolfastigheter i Stockholm AB anser att den reviderade avfallsplanen överensstämmer med bolagets pågående arbete och ambitioner. Bolaget lyfter särskilt byggavfallets miljöpåverkan och behovet att minska detsamma.

Stockholms Hamn AB konstaterar att förslaget till avfallsplan är ambitiöst, när det gäller mål, delmål och föreslagna åtgärder. I planen ingår en stor mängd relativt detaljerade åtgärder och det är angeläget att det sker en samordning med de ägardirektiv och aktiviteter som ingår i stadens budget. Bolaget är positiva till ökade insatser för minskad nedskräpning men noterar även att dessa kommer innebära ökade kostnader för staden.

Stockholm Business Region AB (SBR) välkomnar den nya avfallsplanen och stödjer dess strategiska avsikt, att ge avfallsfrågan en större vikt vid planering av nya områden, miljöbedömningar och i främjande av ett fossilfritt och hållbart Stockholm 2040.

AB Svenska Bostäder anser att förslaget är ambitiöst och genomarbetat. Det är exempelvis positivt att varje avsnitt med åtgärder och ansvariga aktörer följs av hur uppföljningen av nyckeltal (i de fall det finns) ska ske.

Hyresgästföreningen i region Stockholm anser att den nya reviderade avfallsplanen är väl genomarbetad och täcker på ett bra sätt in det väsentliga i hanteringen av avfall. Vidare beskriver föreningen det som positivt att fastighetsägaren ansvarar för att informera hyresgäster om hur avfallshanteringen i fastigheten fungerar.

Håll Sverige Rent lyfter att en permanent organisation med ansvarig projektledare vore en god idé för att minska nedskräpningen i staden. I övrigt noterar organisationen att de åtgärder som listas i avfallsplanen bör leda till en minskad nedskräpning givet att tillräckligt med resurser avsätts.

Länsstyrelsen Stockholm är positiv till att kommunen med avfallsplanen arbetar för att de nationella miljömålen ska uppfyllas. Länsstyrelsen yttrar sig över förslaget till avfallsplan med utgångspunkt ifrån Naturvårdsverkets föreskrifter 2020:6 och finner att relevanta delar i huvudsak ingår i förslaget till avfallsplan.

Storstockholms brandförsvaret (SSBF) ställer sig positivt till förslaget att avfallshandling ska vara en del i stadens fysiska planering. Detta möjliggör att även risker för brandspridning samt räddningstjänstens möjligheter för räddningsinsatser tas i beaktande i tidigt skede.

Storsthlm konstaterar att avfallsplan för Stockholm 2021-2024 i alla sina delar speglar stadens sedan länge höga ambition att arbeta för minskade avfallsmängder och ökad återvinning samt ökad återanvändning.

Söderhalls Renhållningsverk AB - SÖRAB anser att avfallsplanen som helhet tydligt, konkret och pedagogiskt upplagt. Bolaget lyfter byggavfall som en särskild utmaning där ökat samarbete inom Stockholmsregionen efterfrågas.

Mina synpunkter

En god hantering och en resurssmart användning av det avfall vi producerar är en viktig miljö- och klimatfråga som sällan får den uppmärksamhet den förtjänar. I såväl Stockholm som andra städer i Sverige lades länge avfall på hög i deponier eller brändes utan större oro för vad avfallet innehöll eller vilken skada för miljö- och klimat detta orsakade. Vi har kommit en lång väg sedan dess i både hur vi som individer ser på vårt avfall och hur vi som stad hanterar detsamma.

År 2008 tog EU fram sin avfallstrappa som innebär att man hantera avfall i en fallande ordning av att förebygga, återanvända, materialåtervinna, energiåtervinna och i sista hand lägga avfall på deponi. Avfallstrappan har blivit vägledande för stadens avfallspolitik, vilket tydligt avspeglas i avfallsplanen 2021-2024.

Avfallsplanen presenterar tydliga och konkreta åtgärder för att minska mängden avfall i staden. Vidare har avfallsplanen ett tydligt fokus på ökat återbruk som kommer möjliggöra för fler prylar och möbler att kunna återanvändas istället för att slängas. Materialåtervinningen i form av sopsortering i hemmet ansvarar förpackningsproducenterna i huvudsak för. Däremot framgår tydligt i avfallsplanen att staden ska göra sin del. Det genom insatser för ökad kunskap om sortering bland stockholmarna samt förbättrad möjlighet till att sortera bland annat farligt avfall, trädgårdsavfall och matavfall som staden ansvarar för. Energiåtervinningen av de material som inte går att återvinna och som ersätter avfallsdeponier, kommer fortsätta och vara ett klimatsmart sätt att värma våra bostäder och kontor.

Två av de största utmaningarna för avfallshanteringen nu och de kommande åren är att öka insamlingen av matavfall och plast. Därför har staden beslutat att från år 2021 göra det obligatoriskt för verksamheter, såsom restauranger, att sortera och samla in matavfall. Något som kommer bli obligatoriskt även för privata hushåll år 2023. Den ökade matavfallsinsamlingen kommer bland annat innebära en stor klimatvinst i en ökad produktion av biodrivmedel och biogödsel, som stora delar av matavfallet används till. För att hantera plastavfallet planeras flera åtgärder där den största är byggnationen av sorteringsanläggningen i Högdalen. Anläggningen kommer genom optisk sortering kunna separera såväl matavfall som plastavfall och metall från övrigt restavfall och därmed minska utsläppen från fossil plast och öka återvinningen av metall.

Samtidigt som stockholmarna blir allt bättre på att sortera sitt avfall i hemmet och att köra prylar till återbruk kvarstår en utmaning för avfallet i det offentliga rummet. Nedskräpningen i Stockholm är fortsatt ett problem som både

skadar miljön och försämrar stadsbilden. Jag välkomnar därför att minskad nedskräpning i staden har blivit ett nytt huvudmål i avfallsplanen 2021-2024.

I takt med att Stockholm växer blir frågan om en effektiv, lättillgänglig och smart avfallshantering allt mer komplicerad. För att lyckas med en ökad resurshushållning måste det vara lätt att göra rätt. Systemen för avfallshanteringen måste vara begripliga, lättillgängliga och uppfattas som effektiva. Både för privatpersoner och företag måste det vara tydligt hur olika typer av avfall ska hanteras. Avfallsfrågorna måste komma in i ett tidigt skede i stadens planprocess och ses som en naturlig del av övrig infrastruktur.

Det är därför mycket viktigt att avfallsplan 2021-2024 blandar högt ställda mål och visioner med tydliga, konkreta och innovativa åtgärder för att nå dessa mål i en stadigt växande stad.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Avfallsplan 2021-2024

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till avfallsplan.
2. Att därutöver anföra följande.

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

I ett svar på en socialdemokratisk motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbudet förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning har tagits i drift på Bromma reningsverk i slutet på år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga bio-

kolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att öka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven. Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varustransporter måste ske. Varustransporterna kan minskas genom samlastningscentraler. Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas.

Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

- 1.1 Den totala mängden avfall ska minska
 - Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp
- 1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas
 - Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen
- 1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent
 - utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.
- 1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska
 - Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
 - Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
 - Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgodskan halveras
 - Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
 - Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt
- 1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka
 - Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
 - Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall
- 3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda

- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna
- 3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö
- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning
- 4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall
- Se till att fler leveranser styrs om till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon
- 4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingsystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas
- Utredda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Avfallsplan för Stockholm 2021-2024, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.
2. Stadens nämnder ska arbeta efter Avfallsplan för Stockholm 2021-2024.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att arbeta efter och att uppmana stadens bolagsstyrelser att arbeta efter Avfallsplan för Stockholm 2021-2024.

Stockholm den 10 mars 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Katarina Luhr

Mats Larsson

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (alla S) och Rashid Mohammed (V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Varje kommun ska enligt miljöbalken (15 kap 11 §) ha en renhållningsordning som har antagits av kommunfullmäktige. Stadens nuvarande avfallsplan gäller för åren 2017-2020. Avfallsplanen utgör ena delen i kommunens renhållningsordning, den andra delen utgörs av föreskrifter. Revideringen av föreskrifterna gjordes senast 2019. Eventuell kommande revidering av föreskrifter kommer att behandlas och ställas ut separat i ett senare skede.

Avfallsplanen för åren 2021–2024 är i huvudsak en revidering av den gällande. Detta med utgångspunkt i lagstiftning, nationella och regionala miljömål, stadens miljöprogram, stadens klimathandlingsplan, bolagsmål och andra strategidokument samt vision om hur stadens avfallshantering ska se ut framöver. Även förslag och synpunkter som inkommit i dialog och remissvar från olika förvaltningar, bolag och externa aktörer har också bidragit till resultatet.

Tre av de fyra huvudmålen från den förra avfallsplanen har behållits, dessa är

- Avfall från boende och verksamma i staden minskar och det som ändå uppkommer tas om hand resurseffektivt
- Avfallshanteringen anpassas till människan
- Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

Ett nytt huvudmål ”*Nedskräpning i staden ska minska*” har skapats. Det huvudmål som i den nu gällande avfallsplanen berörde *miljöfarligt avfall* har inordnats under övriga huvudmål. De fyra huvudmålen har brutits ned till mer detaljerade delmål för planperioden, 2021–2024. Under varje delmål finns ett antal åtgärder presenterade.

Avfallsnämnden

Avfallsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 december 2020 följande.

1. Att anta förslaget till avfallsplan för 2021-2024.
2. Att föreslå för kommunfullmäktige att anta förslaget till avfallsplan 2021-2024.

3. Att föreslå för kommunfullmäktige att uppdra år stadens nämnder och styrelser att följa avfallsplanen.
4. Att justera beslutet omedelbart.

Avfallsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Framtagandet har följt Naturvårdsverkets föreskrift om innehållet i en avfallsplan. Eftersom Naturvårdsverket under planprocessen reviderat gällande föreskrift har Stockholm Vatten och Avfall även försökt att ta hänsyn till kommande krav.

En välfungerande avfallshantering förutsätter aktiva insatser från många olika parter och berör åtgärder för både staden och andra aktörer. Med utgångspunkt i lagstiftning, nationella och regionala miljömål samt stadens miljöprogram, klimathandlingsplan och styrdokument har mål satts upp för avfallshanteringen. Åtgärdsbehoven för hur mål ska kunna uppnås har identifierats, vem som ska eller kan utföra åtgärderna och hur målen ska följas upp har angivits.

Måluppfyllelsen i den gällande avfallsplanen är utvärderad och analyserad. Brukarundersökningar och plockanalyser av hushållens avfall har också använts som underlag. I arbetet med att ta fram mål och dra upp riktlinjer för revideringen av avfallsplanen har dialoger hållits med förvaltningar, bolag och andra aktörer. Idéer och synpunkter som kommit fram i dialogerna och de remissvar som inkommit har bidragit till resultatet.

En miljöbedömning av avfallsplanen är gjord enligt miljöbalken kap 6. Avstämningar har gjorts med länsstyrelsen under framtagandet av planen.

Synpunkter rörande frågor som ligger utanför vad som hanteras i avfallsplanen kommer att tas med till arbetet med exempelvis renhållningsföreskrifterna, handboken "Projektera och bygg för god avfallshantering" och verksamhetsplaneringen för Stockholm Vatten och Avfall. Synpunkter rörande frågor som ligger utanför avfallsplanen och inte direkt berör Stockholm Vatten och Avfall sammanställs i en PM och delges berörda instanser inom staden för kännedom.

Planens innehåll

Den nya avfallsplanen är i stort en revidering av den gällande planen. Långsiktiga visionsmål, huvudmålen och delmålen har setts över och kompletterats.

Några nyheter i nya avfallsplanen är tydligare fokus på nedskräpning som lyfts till ett eget huvudmålsområde, ytterligare fokus på förebyggande, cirkulär ekonomi och att förflytta avfall uppåt i avfallshierarkin. Koppling till globala, nationella och stadens miljömål har förtydligats. Tidigare huvudmål om miljöfarligt avfall har tagits bort och delmål samt åtgärder kopplat till detta har inordnats under övriga huvudmål.

De fyra huvudmålen har varsin vision med sikte på år 2040 för att knyta an till stadens vision. Målen är:

1. Avfall från boende och verksamma i staden minskar och det som ändå uppkommer tas om hand resurseffektivt

2. Nedskräpning i staden ska minska
3. Avfallshanteringen anpassas till människan
4. Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

De fyra huvudmålen har brutits ned till mer detaljerade delmål för planperioden, 2021-2024. Under varje delmål presenteras ett antal åtgärder.

Till avfallsplanen finns också ett antal bilagor. De innehåller bland annat bakgrunds fakta, en nulägesbeskrivning av avfallshanteringen i Stockholm, en uppföljning av avfallsplan 2017–2020 samt ordförklaringar och definitioner. Som komplettering jämfört med tidigare avfallsplan har en bilaga som listar mål och åtgärder per förvaltning och åtgärd lagts till. Detta följer samma modell som andra styrdokument inom staden.

Den slutliga digitala versionen och tryckningen av avfallsplanen kommer att kompletteras med illustrationer och omarbetas layoutmässigt.

Konsekvenser av avfallsplanen

Planen har i huvudsak en positiv inverkan för boende och verksamma i staden. Som bilaga till avfallsplanen finns en miljökonsekvensbeskrivning där planens miljöeffekter jämförs med ett nollalternativ. Vissa av åtgärdsförslagen kan innebära ökade kostnader både för staden och för fastighetsägare jämfört med idag. Detta bör dock relateras till de kostnader som uppkommer vid avsaknad av planering och styrning, vilka ofta kan bli än högre.

Utställning och remiss

Förslaget till avfallsplan har varit utställt i Stockholm Vattens och Avfalls foajé i Ulvsunda och på Stockholm stads anslagstavla på webben från 13 juli - 28 augusti 2020. 48 instanser fick förslaget på remiss, så som nämnder och bolag inom staden, myndigheter, organisationer och andra aktörer. Ett trettiotal instanser, varav de flesta är nämnder eller bolag inom staden, har kommit in med synpunkter på förslaget. Inga av yttrandena avstyrker planen.

Inkomna synpunkter, kompletteringar och kommentarer

Stockholm Vatten och Avfall har gått igenom samtliga remissvar som kommit in. En konsult har anlåtits för att sammanställa och analysera remissvaren.

En sammanställning av de synpunkter som har kommit in redovisas i bilaga A9. Sammanställningen innehåller också Stockholm Vattens och Avfalls kommentarer till de synpunkter som har förts in i avfallsplanen. Sammanställningen inkluderar även inkomna synpunkter som inte föranlett någon ändring i avfallsplanen, men som i flera fall kommer att tas omhand på annat sätt. I vissa fall blir dessa synpunkter medskick till det fortsatta arbetet efter planens antagande och till Stockholm Vattens och Avfalls verksamhetsplanering. I en del fall har synpunkterna inte föranlett någon ändring då remissinstanserna har motstridiga åsikter eller då synpunkterna är på en

för detaljerad nivå för att ingå i avfallsplanen. Många synpunkter innehåller värdefulla tankar för stadens arbete i stort, dessa sammanfattas i en PM och delges relevanta förvaltningar för kännedom.

För den fullständiga lydelsen av respektive remissvar hänvisas till de ursprungliga yttrandena som kan erhållas från Stockholm Vatten och Avfall.

Generella synpunkter

Många av instanserna har uttryckt sig positivt till avfallsplanen och tycker att den är ambitiös och framåtsyftande. Ytterligare kopplingar till stadens miljömål har framhållits som möjlig komplettering av flera instanser vilket justerats till slutversionen.

Beredning

Ärendet har initierats av avfallsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, AB Svenska Bostäder, Micasa fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm (SISAB), Stockholm Exergi AB, Stockholms Hamn AB, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region (SBR), El-kretsen, Fastighetsägarna i Stockholm, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, Funktionsrätt Stockholms stad, HSB Stockholm, Hyresgästföreningen i region Stockholm, Håll Sverige Rent, Länsstyrelsen Stockholm, Riksbyggen Stockholm, SRV Återvinning, Stockholms kooperativa bostadsförening (SKB) Storstockholms brandförsvaret, Storsthlm, Sveriges Åkeriföretag ABC-åkarna, Söderhalls Renhållningsverk AB (SÖRAB), TMResponsability AB (TMR)), Transport Avd. 5, Villaägarna region ABC och Återvinningsindustrierna

Exploateringskontoret, serviceförvaltningen och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttrandena.

Idrottsnämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd, AB Stockholmshem, Stockholm Exergi AB, Stockholms stadshus AB, El-kretsen, Fastighetsägarna i Stockholm, Förpacknings- och tidningsinsamlingen, Funktionsrätt Stockholms stad, HSB Stockholm, Riksbyggen Stockholm, SRV Återvinning, Stockholms kooperativa bostadsförening (SKB), Sveriges Åkeriföretag ABC-åkarna,

TMRresponsability AB (TMR), Transport Avd. 5, Villaägarna region ABC och Återvinningsindustrierna har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret	20
Exploateringskontoret	22
Fastighetsnämnden	25
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	26
Serviceförvaltningen	31
Stadsbyggnadsnämnden	31
Trafikkontoret	32
Utbildningsnämnden	33
Bromma stadsdelsnämnd	36
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	37
Farsta stadsdelsnämnd	39
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd	40
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	41
Kungsholmens stadsdelsnämnd	42
Norrmalms stadsdelsnämnd	45
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	47
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	49
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	51
Södermalms stadsdelsnämnd	55
Östermalms stadsdelsnämnd	57
AB Familjebostäder	60
Micasa Fastigheter i Stockholm AB	60
Skolfastigheter i Stockholm AB	61
Stockholms Hamn AB	62
AB Svenska Bostäder	63
Stockholm Business Region AB	64
Hyresgästföreningen i region Stockholm	64
Håll Sverige Rent	65

Länsstyrelsen Stockholm	65
Storsthlm	66
Storstockholms brandförsvär	68
Söderhalls Renhållningsverk AB - SÖRAB	68

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I kommunfullmäktiges budget för 2021 med inriktning för 2022 och 2023 har kommunfullmäktige angett mål och medel för stadens verksamhet. Ett av inriktningsmålen är att Stockholm ska vara en hållbar stad med en god livsmiljö. För att uppnå det och göra Stockholm till en föregångare inom cirkulär ekonomi måste det bli mycket enklare att återvinna. Det framgår också att återanvändning är nödvändigt för att hushålla med våra begränsade resurser. Av särskild vikt anges att minska användningen av plast, eftersom nästan all plast är gjord av fossil råvara, men även för att minska skräp och mikroplaster i vår omgivning. Vidare sägs att en ren och snygg stad skapar trygghet, och att i Stockholm ska renhållningen vara pålitlig.

I direktiven till samtliga nämnder och bolagsstyrelser anges i kommunfullmäktiges budget att dessa inom klimat- och miljöarbetet ska arbeta för ett resurssmart Stockholm genom att utveckla arbetssätten för kommunikation och ökad samverkan, såväl inom stadens egen verksamhet som med andra aktörer.

Stadsledningskontoret anser att avfallsnämndens förslag till avfallsplan för 2021-2024 uppfyller de formella kraven och i allt väsentligt motsvarar de förväntningar som kan ställas. Nämnden bedöms ha tagit intryck av de ambitionshöjningar som bland annat framgår av stadens *Miljöprogram för Stockholm 2020-2023*, där ett av de sju prioriterade målen på lång sikt är att uppnå ett resurssmart Stockholm. De tre etappmålen för programperioden (minskad resursanvändning, ökad recirkulation av materiella resurser och ökad resurseffektivitet i samband med byggprocessen) fångas i avfallsplanens delmål.

Stadsledningskontoret ser positivt på att delmålen under avfallsplanens huvudmål om minskade avfallsmängder har skärpts genom tydligare målformuleringar och höjd ambition. Särskilt noteras att målet för andel fosfor i avloppsslam som ska tas till vara har ökat från 40 till 80 procent och att plastavfall har ett eget delmål. Kontoret ser också positivt på att nedskräpning har uppgraderats till ett eget huvudmål, eftersom

nedskräpning i offentliga miljöer ökar den upplevda otryggheten. I avfallsplanen beskrivs flera åtgärder för att nå målen om att minska nedskräpningen i stadsmiljön, och dessa bedöms bidra på ett betydelsefullt sätt till stadens övriga trygghetsarbete.

Stadsledningskontoret anser att förslaget till avfallsplan utgör en god grund för staden att lyckas med ambitionen att höja nivån på avfallshantering och resurseffektivitet. Bilagan som förtydligar vilka åtgärder som nämnder och bolagsstyrelser är en utveckling av planen i riktning mot ett fokus på förbättrad genomförandegrad, som kommer att utgöra ett stöd för samtliga nämnder och bolagsstyrelser i deras arbete med sina verksamhetsplaner under kommande år. Kontoret noterar också att Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) under 2020 har organiserat sin verksamhet för att bättre fungera som stöd till fastighetsägare och kunder, samt att en manual planeras att tas fram till stöd för stadens verksamheter för uppföljning av avfallsplanens genomförande.

Av remissvaren framgår att avfallsplanen aktualiserar potentiella målkonflikter inom främst stadsutvecklingsområdet. I likhet med SVOA och exploateringsnämnden ser stadsledningskontoret ett behov av en konsekvensanalys vad gäller behovet av stadens mark för hantering av avfall. Vidare framgår att de höjda ambitionerna aktualiserar behovet av uppdatering av gränssnittslistan avseende ansvarsfördelning av drift och underhåll mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det är oklart om det totala transportarbetet kommer att öka till följd av planen, men att viss risk föreligger att en negativ miljöpåverkan kan uppstå (lokal bullermiljö, luftföroreningar och klimatgaser). Stadsledningskontoret menar detta kan minimeras genom effektivisering av logistik, fortsatt övergång till förnybara bränslen och genom teknikutveckling.

Det framgår av planen att avfallsnämnden konstaterar att vissa av åtgärdsförslagen kan innebära ökade kostnader både för staden och för fastighetsägare jämfört med idag. Stadsledningskontoret konstaterar att kostnadsutvecklingen kommer att preciseras och prövas i samband med upprättande och fastställande av avfallstaxan.

Stadsledningskontoret har noterat att i bilaga 10, som utgör en sammanfattning av huvudmålen och delmålen, skiljer sig formuleringarna i två fall från själva avfallsplanen. Detta gäller delmålen 1.9 (gällande halten av fosfor som ska tas till vara) och 4.3 (gällande användningen av mark och byggnader). Kontoret utgår ifrån att det är avfallsplanens version som gäller.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna *Avfallsplan för Stockholm 2021-2024* och att uppdra åt stadens nämnder att arbeta efter avfallsplanen samt uppmanar Stockholms Stadshus AB att uppdra åt stadens bolagsstyrelser att arbeta efter avfallsplanen. Vidare föreslås att det beslutas att Stockholm Vatten och Avfall AB har det övergripande ansvaret för uppföljningen av avfallsplanen.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret konstaterar att avfallsplanen spänner över en stor bredd av samhällsplaneringsfrågor och innehåller ett stort antal åtgärder. Flera åtgärder berör upplåtande av stadens mark för hantering av avfall. Marken i Stockholms stad ska tillgodose många olika behov. Exploateringskontoret ska uppfylla stadens högt ställda bostads-mål med tillhörande infrastruktur och samhällsservice så som skolor, förskolor och parker, vilket kan komma att ställas mot åtgärder som avfallsplanen anger. Kontoret anser att avfallsplanen behöver kompletteras med en målkonfliktsanalys.

Exploateringskontoret anser att det är bra att avfallsplanen tydligt kopplar till de globala målen och de nationella miljömålen, men saknar en redogörelse för hur planen bidrar till att uppfylla stadens miljömål.

Den remitterade avfallsplanen innehåller 160 åtgärder. Exploateringskontoret kommenterar de åtgärder där kontoret har ett utpekad ansvar.

Mål 1 Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt

- Utveckla metodik för samt öka återanvändandet av schaktmassor för att undvika uttag av outnyttjade naturresurser och minska transportbehovet (1.2)
- Underlätta möjligheten att återanvända både schaktmassor och krossmaterial som uppkommer i samband med exploatering/ombyggnad i syfte att uppnå en ökad recirkulation (klimathandlingsplanen) (1.6)

Exploateringskontoret tar fram en handlingsplan för hur massor som uppkommer i samband med exploatering ska hanteras. Handlingsplanen pekar ut tre prioriterade mål för att uppnå en resurseffektiv hantering av massor:

- Upprätta avtal för mottagningstjänst av massor
- Etablera masshanteringsytor
- Implementera metoder för masshantering i planprocessen

I Norra Djurgårdsstaden drivs ett masslogistikcenter (MLC) där massor från exploateringsprojekten sorteras och återanvänds i största möjliga mån samt omlastas för vidare transport om återanvändning ej är möjlig. MLC är stadens första masshanteringsyta i större skala och kan ses som en pilot för planerade masshanteringsytor i stadens regi.

I exploateringsprojekten ses massbalansen över. Massor med föroreningsinnehåll under riktvärdet ”mindre än ringa risk” (MRR) kan i praktiken återanvändas utan begränsningar, men schaktmassorna överskrider ofta riktvärdet. Om massor med ett föroreningsinnehåll över MRR ska återanvändas i andra anläggningsarbeten ska en anmälan göras till tillsynsmyndigheten. Därefter sker en individuell bedömning. Om åter-

användning är möjlig beror också på tillgång till plats för upplag, i vilket skede massorna uppstår respektive efterfrågas och massornas tekniska egenskaper. Att återanvända massor är en prioriterad fråga, men kan vara praktiskt svår att genomföra.

- Efterfråga återanvänt material vid byggnation när så är lämpligt (1.2)

Under ledning av miljöförvaltningen bidrar exploateringskontoret i framtagandet av en handlingsplan för ett cirkulärt byggande. Syftet med planen är att en större del av bygg- och anläggningsavfall ska återanvändas.

Mål 3 Avfallshanteringen ska anpassas till människan

- Maskinella lösningar för insamling av avfall ska väljas i första hand vid alla nybyggnationer och större ombyggnationer (3.3)

Vid planering av nya områden utgår exploateringskontoret från Stockholm Vatten och Avfalls riktlinjer *Projektera och bygg för god avfallshantering*. Val av insamlings-system kan komma i konflikt med andra funktioner. Lyft av botten tömmande behållare över cykelväg är ett exempel. I en del förtättningsprojekt är det inte möjligt att planera för maskinella lösningar och val av avfallsinsamlingsystem kommer i konflikt med befintlig bebyggelse och andra kvaliteter som efterfrågas. För stationär sopsug krävs minst 1000 lägenheter, vilket i praktiken innebär att stationär sopsug endast är ett alternativ i stora exploateringsprojekt.

Mål 4 Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

- Bibehålla och vidareutveckla samarbetet i staden för att få med avfallsfrågor genom hela stadsbyggnadsprocessen (4.1)

Exploateringskontoret instämmer i att samarbete mellan förvaltningar och bolag i staden är viktigt och att avfallsfrågorna behöver komma in i ett tidigt skede av planeringen.

- Skaffa kunskap om befintlig avfallshantering i ett område innan planeringen startar för att se om den kan användas eller förbättras (4.2)

Exploateringskontoret anser att Stockholm Vatten och Avfall bör tillhandahålla information om befintlig avfallshantering och en kontaktperson att samtala med. Åtgärden är en del i genomförandet av åtgärden ovan avseende samarbete.

- Bedöma behov och nytta med gemensamma och/eller publika lösningar (4.2)
- Undersöka möjlighet att upplåta mark vid behov (4.2)

Exploateringskontoret anser att det är oklart vad som avses med gemensamma och publika lösningar och om det som avses är att kommunens mark ska nyttjas när kvartermarken inte räcker till. Åtgärden behöver förtydligas.

- Fortsätta arbetet med att få samsyn kring användandet av kommunal mark för hantering av avfall, när möjlighet att anordna bra hantering saknas på fastigheten (4.3)

Exploateringskontoret anser att det är oklart i vilka fall åtgärden ska genomföras. Är det endast i förtättningsprojekt eller ska åtgärden genomföras även i andra fall när man inte fått in avfallshanteringen i planeringen? Åtgärden behöver förtydligas. Kontoret anser att avfallshanteringen ska förläggas inom fastigheten. Ansvar och ägande behöver vara tydligt.

- Upplåta ytor för samordnade logistiklösningar vilka inkluderar avfallshantering för att minska transportbehovet samt förbättra resurshushållningen (4.3)

Några av stadens större exploateringsprojekt, exempelvis Norra Djurgårdsstaden, Hagastaden och Fokus Skärholmen, har samordnade logistiklösningar. Kontoret behöver utvärdera pågående lösningar och se i vilken mån det är möjligt att införa motsvarande i andra och mindre exploateringsprojekt.

- Upplåta ytor för att återanvända schaktmassor för att undvika uttag av outnyttjade naturresurser och minska transportbehovet av schaktmassor. Samverka med andra aktörer för att hitta långsiktiga lösningar för masshanteringen i staden (4.3)

I masslogistikcentrum, Norra Djurgårdsstaden, sorteras och återanvänds massor från exploateringsprojekten. Se även kommentarer för åtgärder tillhörande mål 1.

- Säkerställa platser som långsiktigt kan användas för snöupplag och anpassa dessa så att spridning av mikroplast undviks (4.3)

Exploateringskontoret för en lista över platser för snöupplag. Listan ses över och uppdateras årligen. Avtal som säkrar att ytorna finns kvar på lång sikt saknas. Möjligheten till snöupplag konkurrerar med andra samhällsfunktioner så som rekreationsområden, bostäder och förskolor.

- Säkerställa att dagens återvinningscentraler finns kvar och att ersättningsplatser finns om någon måste tas bort samt medverka till att identifiera tillkommande platser (4.3)

Genom arrendeavtal kan ytor för återvinningscentraler säkerställas. Återvinningscentraler konkurrerar i vissa fall med andra samhällsfunktioner om marken. Exploateringskontoret anser att det krävs en samsyn mellan berörda förvaltningar för att hitta lämpliga ytor och som av olika skäl, t ex buller, inte kan nyttjas för andra ändamål.

- Reservera markområden i staden för avfallsrelaterad verksamhet och återbruk både i Stockholms kommuns och i andra aktörers regi (4.3)

Marken i Stockholms stad behöver nyttjas för många olika ändamål. Behovet av avfallsrelaterad verksamhet behöver vägas mot andra behov. I likhet med andra intressenter får verksamheter för avfallshantering och återbruk komma till staden med behov och önskemål.

- Samverka inom staden och med Stockholm Vatten och Avfall kring exempelvis trafikfrågor och tillhandahållande av ytor för avfallshantering (4.4)

Åtgärden är oprecis och det är svårt att avgöra vad som egentligen avses. Exploateringskontoret är positivt inställd till samverkan, men avfallshanteringen behöver vägas mot andra intressen. Åtgärden behöver förtydligas.

- Verka för att utveckla lokala omlastningscentraler för gods (klimathandlingsplanen) (4.5)
- Samverka med Stockholm Vatten och Avfall för att få fram nya effektiva lösningar (4.5)

Exploateringskontoret är positivt inställd till effektiva lösningar, men det är oklart vad exploateringskontorets roll är.

Beskrivning av pågående pilotprojekt i hållbarhetsprofilområdet Norra Djurgårdsstaden

Avfallsplanen bör kompletteras med en beskrivning av de pilotprojekt som pågår i Norra Djurgårdsstaden. Här testas bland annat vägning av restavfall per hushåll för att möjliggöra individuell debitering. Syftet är att minska andelen matavfall i restavfallet. På prov ställs krav vid markanvisning på minskad mängd byggavfall.

Övrigt

Under rubriken *Styrmedel och infrastruktur* beskrivs sopsugsanläggningar (s. 9). I beskrivningen saknas ett resonemang om möjliga anslutningar av sopsugsanläggningar på allmän platsmark.

Under rubriken *Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi* saknas en diskussion om hur Stockholm Vatten och Avfall ser på källsortering på allmän platsmark.

Under rubriken *Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper* (s. 15) finns det behov av en uppdatering av texten så att den beskriver hur Stockholms stad kan komma att påverkas av Miljödepartementets promemoria från 1 juli 2020 om kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper. I promemorian föreslås att producentansvaret för returpapper ska upphävas, vilket innebär att kostnaderna för den löpande insamlingen av returpapper kommer att flyttas till kommunerna. Förslaget bedöms även innebära relativt stora kommunala investeringar för nödvändig infrastruktur i ett inledande skede.

I bilaga 4 anges att en kompletterande utredning av Vårbergstoppen ska utföras till följd av konstaterad urlakning. Under detaljprojekteringen för nya bostäder i området har tester utförts vilka visar att massorna klarar kraven för inert/icke farligt avfall. Åtgärden bör därmed utgå. Bilaga 4 bör även kompletteras med att kontrollprogram för Skrubbatippen håller på att uppdateras.

Exploateringskontoret använder begreppet ”byggaktörer” synonymt med ”bygggherrar”.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2020 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) och Clara Lindholm (V), *bilaga 1*.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ställer sig positivt till förslaget till ny avfallsplan för Stockholms kommun 2021-2024 i sin helhet. Kontoret bedömer att de föreslagna målen och åtgärderna är relevanta för att nå globala och nationella miljömål samt målen i stadens miljöprogram. Det är ett stort antal åtgärder som kontoret förväntas hantera, som till exempel krav vid inköp och upphandling, avfallshantering i byggprojekt, anpassning av avfallshantering hos hyresgäster samt avfallshantering i den egna verksamheten.

Utförandet av åtgärderna och implementeringen av nya arbetsätt kommer att vara resurskrävande varför kontoret kan få svårt att genomföra samtliga åtgärder fullt ut under planperioden.

Kontoret bedömer att den framtagna bilagan, med sammanställning av åtgärder för att nå de olika delmålen, är bra. Detta eftersom ansvariga förvaltningar och/eller bolag för respektive delmål är utpekade och detta underlättar och tydliggör arbetet med åtgärderna.

Kontoret anser dock att planen, för åtminstone vissa av åtgärderna där stadens fastighetsbolag pekas ut som ansvariga, bör formuleras om eftersom bedömningen är att de även berör kontoret. Om detta är avsikten bör det tydliggöras genom att ändra skrivningen till ”stadens fastighetsförvaltande bolag och förvaltningar”.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2020 följande.

1. Överlämna nedanstående synpunkter som svar på remissen.
2. Justera beslutet omedelbart.

Reservation anfördes av Karin Lekberg m.fl. (S) och Deniz Butros m.fl. (V), *bilaga 1*.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Det löpande samrådet med miljöförvaltningen, i samband med framtagandet av den nya avfallsplanen, har inte skett såsom det var planerat. Det innebär att miljöförvaltningens alla synpunkter framförs först i samband med remissrundan. Miljöförvaltningen har många synpunkter, i synnerhet på sådana frågor som har kopplingar till kemikalieplanen, handlingsplanen för minskad spridning av plast och handlingsplanen för mikroplast. När det gäller synpunkter på detaljnivå så bedömde förvaltningen att

det inte finns anledning att ta upp alla dessa för behandling i nämnden. Detaljsynpunkter har förvaltningen därför översänt till Stockholm Vatten och Avfall direkt på tjänstemannanivå.

Förslag till åtgärder för vilka miljöförvaltningen har ansvar är:

Det är bra att åtgärderna anges i två olika bilagor, dels efter åtgärd och dels efter ansvarig aktör. Det blir tydligt vad man förväntas göra under programperioden. Åtgärder som miljöförvaltningen föreslås vara ansvarig aktör för är att:

1. bistå med att sprida information om insamlingsystem för farligt avfall,
2. bedriva tillsyn över hanteringen av bygg- och rivningsavfall,
3. ta fram en handlingsplan för minimering av byggavfall,
4. bygga upp en kunskapsbank om plast, på stadens hemsida, som tar ett helhetsgrepp om plastfrågan från inköp till avfall/återbruk,
5. inventera riskområden där skräp från land riskerar att hamna i havet och vidta åtgärder för att förhindra att så sker,
6. identifiera källorna till marin nedskräpning för att kunna sätta in förebyggande åtgärder,
7. informera allmänheten via Miljöbarometern eller motsvarande.
8. säkerställa platser som långsiktigt kan användas för snöupplag och anpassa dessa så att spridning av mikroplast undviks.

När det gäller punkterna 1-4 så är det åtgärder som miljöförvaltningen redan arbetar med och avser att fortsätta med. Miljöförvaltningen anser att punkterna 5 och 6 är onödiga. Det är bättre att referera till pågående arbete med att ta fram handlingsplanen för minskad spridning av plast, handlingsplan mikroplast samt miljöförvaltningens uppdrag att samordna stadens plastarbete. Åtgärd 7 är bra. Det finns redan statistik om avfall på Miljöbarometern men miljöförvaltningen deltar gärna i arbetet med att utveckla informationen där. Miljöbarometern bör dock fortsätta att presentera statistik. Information om hur man ska sortera och minska sitt avfall hör inte hemma just på Miljöbarometern. När det gäller åtgärd 8 så är, enligt handlingsplan mikroplast, trafikkontoret, exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och Stockholm Vatten och Avfall ansvariga utförare, i samråd med miljöförvaltningen. Miljöförvaltningen ska inte stå som ansvarig aktör.

För övriga åtgärder föreslås miljöförvaltningen ha en stödjande funktion vilket förvaltningen gärna vill ha under förutsättning att det finns tillräckliga resurser. För ett par år sedan besökte miljöförvaltningen t.ex. skolorna och pratade om avfallshantering. I dagsläget vore en sådan insats inte möjlig. Miljöförvaltningen bör dock inte ha en stödjande funktion när det gäller utsortering av matavfall utan i den frågan har förvaltningen ett tillsynsansvar.

Koppling till andra program, planer och strategier

Några av kommunfullmäktige beslutade styrdokument saknas genomgående som övriga styrande dokument, samt markeringar där åtgärder i dessa dokument överlappar och stämmer överens:

- Stockholms stads kemikalieplan 2020-2023,
- Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024,
- Stockholms stads program för upphandling och inköp 2016

Även andra viktiga parallella processer/styrdokument bör anges: På kommunfullmäktiges uppdrag pågår framtagande av:

- Handlingsplan för minskad plastanvändning samt samordning av stadens plastarbete
- Stockholms stads handlingsplan för ett cirkulärt byggande - med fokus på minskat byggavfall,
- Program för inköp.

Från plan till handling

Om hela staden ska lyckas höja nivån på sin avfallshantering och sin resurseffektivitet så finns det förmodligen många verksamheter, både stadens egna och andra som är verksamma inom staden, som behöver hjälp med rådgivning och tips på aktiviteter.

Miljöförvaltningen har fått signaler om att en del förvaltningar inte har en fungerande grundläggande avfallshantering. Prioritet ett bör vara att säkerställa att alla uppfyller baskraven och sorterar ut de fraktioner som det finns utsorteringskrav för. Det händer mycket inom avfallsområdet och det ställs fler och fler krav på avfallsproducenterna. Enligt den nya avfallsförordningen (2020:614) ska t.ex. den som bedriver en yrkesmässig verksamhet där farligt avfall uppkommer, från och med den 1 november 2020, lämna uppgifter om sitt farliga avfall till avfallsregistret hos Naturvårdsverket. Att förmedla information om nya regler till hela staden är en svår uppgift. Stockholm Vatten och Avfall föreslår en utvecklad avfallsrådgivning och kommunikation vilket är mycket bra. Miljöförvaltningen ser till och med ett behov av att inom staden inrätta en typ av stödcentrum för resurseffektivitet och cirkularitet motsvarande energicentrum och kemikaliecentrum och då för allt avfall, inte bara det kommunala avfallet som ju är en mindre del.

Verksamhetsavfall

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter ska avfallsplanen också innehålla mål och åtgärder för att förebygga och hantera avfall som kommunen inte ansvarar för, i den utsträckning som kommunen kan påverka detta. Vidare ska avfallsplanen, för avfall som kommunen inte ansvarar för, innehålla översiktliga uppgifter om avfallsmängder och om hur detta avfall hanteras enligt avfallshierarkin.

Det vore bra att ytterligare analysera hur verksamhetsavfallet samlas in och hantearas och om det finns brister och svårigheter som staden skulle kunna bidra till att åtgärda. Räcker t.ex. insamlingsställena för verksamheters förpackningsavfall? Finns det svårigheter för små företag att enkelt bli av med mindre mängder farligt avfall? Ett förslag är ett upphandlat avtal för hämtning av farligt avfall som små verksamheter t.ex. förskolor kan använda sig av. Idag verkar exempelvis många pedagoger köra privat och slänga förskolans farliga avfall. Serviceförvaltningen skulle kunna få i uppdrag att göra en gemensam upphandling åt stadsdelsförvaltningarna och övriga som vill vara med.

Bygg- och rivningsavfall

Miljöförvaltningen arbetar med att ta fram en handlingsplan för cirkulärt byggande med fokus på att minska avfallet. Schakt- och återfyllnadsmassor hanteras i ett särskilt uppdrag som leds av exploateringskontoret. Byggande och rivning i Sverige genererar ca 10 miljoner ton avfall varje år. Det är mer än dubbelt så mycket jämfört med kommunalt avfall, och mest av alla branscher bortsett från gruvindustrin. Det saknas uppgifter för hur mycket byggavfall som genereras inom Stockholms stad men det är till synes stora mängder som måste nyttiggöras bättre än idag.

Avfallsplanen tar upp att kunskaperna om mängder och typer av byggavfall behöver öka för att man ska kunna följa utvecklingen.

Det ligger väl i linje med vad som föreslås i handlingsplanen för ett cirkulärt byggande.

Miljöförvaltningen föreslår att delmål 1.6 formuleras om så att det inte bara anges att mängden avfall ska minska utan också att det som uppkommer ska tas omhand resurseffektivt.

På sid 17 (i pdf sid 26), sista stycket: nämns bara schaktmassor som ett problem, men där bör även nämnas byggmaterial eftersom den mängden också är väldigt stor.

På sid 25 (i pdf sid 34) anges att verksamheterna ska ”se över möjligheter till återanvändning av material från rivning och renoveringar”. Miljöförvaltningen föreslår en något skarpare skrivning som t.ex. att verksamheterna ska ”börja återanvända ...”. Miljöförvaltningen föreslår också en punkt som handlar om ”att öka kompetensen inom staden kring återbruk av material från rivning och renoveringar”.

På sid 25 (i pdf 34) föreslås åtgärder som kan utföras av verksamheter inom Stockholms stad. Miljöförvaltningen föreslår att även följande åtgärder tas med :

1. Ta fram en handlingsplan för ett cirkulärt byggande och följa de riktlinjer som fastställs däri (se generella kommentarer om pågående processer).
2. Ställa krav på att konsulter ska planera för att minimera spill och material som är svåra att återvinna vid projekteringen.
3. Ställa krav på att byggtreprenörer ska minimera emballage vid inköp av bygg- och anläggningsmaterial.

4. Ställa krav på att byggtreprenörer ska återvinna temporära material på byggarbetsplatser
5. Se över möjligheter till återanvändning av material från rivning och renoveringar skulle kunna skrivas skarpere som t ex ”börja återanvända ...”.
6. Öka kompetensen inom staden kring återbruk av material från rivning och renoveringar”.

Bristen på platser för avfallshantering

Ett återkommande problem är bristen på platser för hantering av avfall. Avfallsplanen ska innehålla en beskrivning av hur behovet av platser för anläggningar för att hantera avfall har tillgodosetts i kommunens översiktsplan och i kommunens övriga arbete med fysisk planering. I förslaget till avfallsplan anges att fokus i Stockholms översiktsplan, som beslutades 2018, är att anpassa transportinfrastruktur och bostäder till att staden växer och till de utmaningar som klimatförändringar innebär. Miljöförvaltningen delar Stockholm Vatten och Avfalls syn på att det är viktigt att staden också planerar för ytor för t.ex. masshantering, hantering av begagnade varor, sopsand och snöhantering. Därför är det bra att avfallsplanen föreslår att exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret och trafikkontoret ges i uppdrag att reservera markområden i staden för avfallshantering.

Framhålla de ekonomiska fördelarna

På sid. 24 (33 i pdf) anges att medvetenheten hos stadens invånare ska öka om matavfallets betydelse för miljön och ekonomin. Det är viktigt att även öka kommunikationen kring de rena ekonomiska fördelarna för de boende med att sortera ut matavfallet. För villaägare t.ex. så kostar det inget att sortera ut matavfall och restavfallspåsen som kostar minskar i vikt Det finns förmodligen fortfarande villaägare som helt i onödan inte har behållare för utsortering av matavfall. Ekonomiska fördelar är inte bara viktiga att framhålla när det gäller matavfall utan också i andra sammanhang då sådana finns.

Övriga synpunkter och förslag

I planförslaget nämns ofta ”verksamheterna”. Det är viktigt att förtydliga vad som avses med verksamheter - är det stadens egna, näringslivet? Det måste preciseras vid varje tillfälle det anges så att inte förvirring uppstår.

I avfallsplanen föreslås att man vid nyproduktion av bostäder och offentliga kommunala lokaler planerar in matavfallsinsamling. Det borde planeras för insamling av alla materialslag vid nyproduktion, särskilt av plasten om vi ska kunna öka insamlingsgraden av den.

Det är viktigt att öka medvetenheten hos stadens invånare om matavfallets betydelse för miljön och ekonomin. Det är dock också viktigt att öka kommunikationen kring de rena ekonomiska fördelarna för de boende med att sortera ut matavfallet. Det finns ett

ekonomiskt incitament i vart fall för villaägare att sortera ut matavfallet (i och med att det inte kostar något, och restavfallspåsen som däremot kostar minskar i vikt). Troli- gen finns det fortfarande villaägare som helt i onödan inte har behållare för utsortering av matavfall. Miljöförvaltningen föreslår att staden utvidgar insamlingen av trädgårds- avfall från villor.

Avfallsplanen nämner regeringens förslag att returpapper ska lämnas till kommu- nens insamlingsystem från och med den 1 januari 2022. Med tanke på den korta im- plementeringstiden kan det finnas anledning att i avfallsplanen ta upp vad detta kan komma att innebära för Stockholms del.

Serviceförvaltningen

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2020 har i hu- vudsak följande lydelse.

Serviceförvaltningen anser att det är bra att det i avfallsplanens målbeskrivningar tyd- liggörs hur respektive mål bidrar till de nationella och globala målen. Vidare anser ser- viceförvaltningen att det är bra att det i avfallsplanen finns tydliga åtgärder för varje delmål specificerade och även vilka åtgärder som utförs av Stockholm Vatten och Avfall men även vilka åtgärder som andra verksamheter i staden kan utföra.

I avfallsplanen poängteras att förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi är vik- tigt och där spelar upphandling och inköp en viktig roll. Det finns en möjlighet att driva mot hållbarhetsmål och verka för att onödiga inköp reduceras. Serviceförvalt- ningen ser att vissa inköp går att styras med hjälp av stadens upphandlingar.

I bilaga A1 Sammanställning av åtgärder är varje åtgärd tydligt sammanställd och där också ansvarig aktör specificeras. När det gäller delmål 1.1 anges följande åtgärd

- Vidareutveckla miljöhänsyn i stadens program för upphandling och inköp och stärk inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande (klimat- handlingsplanen).

Serviceförvaltningen är utpekad som ansvarig aktör för denna åtgärd. Serviceför- valtningen är inte den enhet inom staden som arbetar fram stadens program för upp- handling och inköp, utan det är stadsledningskontoret, finansavdelningen. Detta bör korrigeras i sammanställning, så att missförstånd kan undvikas.

Serviceförvaltningen genomför centralupphandlingar och andra upphandlingar i enlighet med stadens program för inköp.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlå- tande som svar på remissen från Stockholm Vatten och Avfall.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Att beakta avfallshantering och annan teknisk försörjning i stadsplaneringen är en nödvändighet för ett hållbart samhällsbyggande. Stadsbyggnadskontoret utvecklar samarbetsformer, processer och rutiner som säkerställer frågornas plats i den långsiktiga, strategiska planeringen såväl som i detaljplaneringen.

Målet att beakta avfallsfrågor redan vid den inledande planeringen är uppnått enligt uppföljningen av föregående avfallsplan. Förslaget till nytt mål, i det remitterade planförslaget, är att avfallsfrågorna ska beaktas under hela planerings- och genomförandeprocessen. Kontoret anser att det ger bättre uttryck för en nödvändig helhetssyn.

Avfallsplanen beskriver ett behov av att platser och markområden säkerställs för avfallsrelaterade verksamheter, så som snöupplag, återvinningscentraler, schaktmassor och samordnade logistiklösningar. Kontoret jobbar utöver den vanliga översikts- och detaljplaneprocessen med en kontinuerlig områdesplanering för att tillgodose behov som dessa. Det är viktigt att tydliggöra hur olika avfallsverksamheters markanspåk skiljer sig åt för att kunna avgöra hur och var de bäst bemöts i planeringsprocessen. Kontoret vill understryka vikten av tidig dialog mellan de olika tekniska förvaltningarna och menar att kunskap om förutsättningar och behov initialt behöver komma från den eller de förvaltningar som har huvudansvar för verksamhetsområdet.

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret har tagit del av det omfattande material som utgör förslag till avfallsplan för Stockholm och kan konstatera att det är genomarbetat och ambitiöst. Målen och åtgärderna som föreslås ger förutsättningar för den infrastruktur, återvinning, kommunikation och cirkulära ekonomi som krävs för att hantera avfalls- och restprodukter på ett ändamålsenligt sätt.

Kontoret har givits möjlighet att lämna synpunkter under arbetets gång på målformuleringar och aktiviteter, främst inom mål 2, eftersom det 1 hög grad utgör kontorets ansvarsområde. Kontoret är också 1 färd med att utarbeta en handlingsplan mot nedskräpning i mark och vatten, vilket utgör en av de åtgärder i avfallsplanen som kontoret ansvarar för

Kontoret har även en roll i att kommunicera avfallsfrågor gentemot boende och besökare vilket främst faller inom mål 1 och 3. De åtgärder som föreslås i planen ligger väl inom ramen för kontorets pågående verksamhet och bedöms inte innebära några utökade åtaganden. Kontoret vill däremot påpeka att stadens insatser inom avfallskommunikation även fortsättningsvis gagnas av en väl genomtänkt samordning med övriga aktörer.

Mål 4 visar att avfallsplaneringen är en viktig parameter i den fysiska planeringen. Kontoret konstaterar att delmålen 4.1, 4.2 och 4.5 är förutsättningar för att detta ska ske och att målen behöver tillämpas i alla faser av planeringen och att de planerade lösningarna inte förändras i samband med t.ex. genomförandet eller senare, då området är färdigställt. Om avfallshanteringen förändras, eller om området inte har en flexibilitet som möjliggör andra lösningar, kan det få negativa konsekvenser för områdets framtida funktion och utformning.

I samband med exploatering och planering uttrycks ambitioner att undersöka nya tekniklösningar för insamling och behandling av avfall. Hänsyn måste då tas till lösningarnas långsiktiga effektivitet och att förutsättningar för driftsekonomi och annat kan förutsättas vara stabila över tid. Planeringen behöver också möjliggöra flexibilitet inför framtida förändringar, nya krav och önskemål från både boende, fastighetsägare och entreprenörer. I sammanhanget kan stadens samverkan inom "älskade stad" visa på olika vägar att utveckla avfallshandling. Initiativet syftar till att hitta effektiva logistiklösningar för ett antal olika verksamheter belägna centralt i Stockholm, genom att samlasta och samdistribuera olika verksamheters varuflöden, från produkt till avfall.

Avslutningsvis kan konstateras att Stockholmsregionens invånare i hög grad är mobila och av naturliga skäl väljer det enklaste sättet för kvittblivning av restprodukter och avfall. Av detta följer att dimensionering av behandlingsanläggningar, återvinningscentraler och annan infrastruktur behöver ske i samråd med närliggande kommuner. Det faktum att vissa anläggningar både samutnyttjas och samägs av SÖRAB och SVOA utgör ytterligare argument för gemensam planering av anläggningar och strategier för att utveckla framtida avfallsfrågor.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Stockholm Vatten och Avfall som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Nassir Abdullahi Ali m.fl. (S), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till den föreslagna avfallsplanens mål och åtgärder. Planen berör nämndens verksamhet inom en rad områden. Förvaltningen konstaterar att arbetet med implementering av avfallsplanen kommer att ställa krav på förändrade arbets sätt såväl på skolorna som inom central förvaltning.

Kraven ökar också på en nära samverkan med andra nämnder och bolag för att nå målen.

Resurseffektiv hantering av avfall

Förslaget till ny avfallsplan ställer tydliga krav på avfallssortering som möjliggör materialåtervinning. Många skolor efterfrågar idag bättre möjligheter till avfallshantering och då med fokus på återvinning i olika former, till exempel källsortering samt grovsopor. När det gäller sortering av matavfall inom skolmåtiden har denna under många år succesivt förbättrats genom matavfallskvarnar och insamlingskärl.

Förvaltningen menar att en effektiv avfallshantering kräver förändrade arbetsätt på många skolor, men också att lokalmässiga förutsättningar finns för en god källsortering. Det är därför angeläget att i samband med ombyggnation och nyproduktion av skolor skapa goda förutsättningar för källsortering, såväl i anslutning till skolkök som andra ytor.

Förslaget pekar tydligt på stadens fastighetsbolags ansvar för att skapa sorteringsmöjligheter för boende och verksamheter, samt informera om detta. Här vill förvaltningen lyfta en problematik kring befintliga skollokaler, som ibland har bristfälliga soputrymmen, och i vissa fall behöver byggas om för att möjliggöra en adekvat källsortering. Enligt det samverkansavtal som reglerar hyresförhållandet mellan utbildningsnämnden och SISAB räknas en ombyggnation av soputrymmen som en verksamhetsanpassning. Kostnaderna för detta kommer därför hyresföras. Förvaltningen vill understryka vikten av att nämnden tillförs medel för de eventuella ombyggnationer som krävs, för att undvika en ekonomisk prioritering av soprum framför undervisning. En annan viktig åtgärd är att tillsammans med fastighetsägaren stötta skolorna i att hitta bra lösningar för sortering i befintliga lokaler, i syfte att begränsa kostnaderna.

Hämtning av avfall för återvinning

I dag saknas en centralt upphandlad transportör av verksamhetsavfall och farligt avfall. Förvaltningens bild är att skolorna hittat lösningar på detta, men att det finns en stor variation. För att nå avfallsplanens långsiktiga mål behöver skolornas arbete med sortering och hämning underlättas. Förvaltningen vill därför betona vikten av ett stadsövergripande arbete för upphandling av hämtning av verksamhetsrelaterat avfall, inklusive farligt avfall.

Matavfall och minskat matsvinn

I förslaget till ny avfallsplan tydliggörs kravet att alla stadens verksamheter ska sortera ut sitt matavfall till biologisk behandling. Kravet är inte nytt, då kommunfullmäktige redan 2019 beslutat om obligatorisk matavfallsinsamling från och med 2021-01-01 för verksamheter som serverar över 25 portioner per dag. Samtliga skolor omfattas därför redan av detta krav.

Förslaget tydliggör också kravet att alla stadens verksamheter ska minimera sitt matsvinn. Förvaltningen bedriver sedan flera år ett aktivt arbete kring att minimera

matsvinnet, bland annat genom projektet ”Planetens mat” som omfattade såväl klimatsmarta måltider som minskat svinn. Under projektperioden för ”Planetens mat” var målet för de deltagande skolorna att tallrikssvinnet som mest fick uppgå till 30 gram/person/dag, i snitt på en vecka. Projektets erfarenheter kommer att spridas till skolorna för att öka kunskapen om hur man kan arbeta för mindre svinn och minskad klimatpåverkan från skolmåltider.

Plast och engångsartiklar

Förslaget till ny avfallsplan tar särskilt upp behovet av att undvika plastprodukter i samband med inköp, och i synnerhet engångsartiklar av plast. Förvaltningen arbetar redan i dag med att så långt det är möjligt undvika användning av plast och engångsartiklar av plast. Förvaltningen ser positivt på förslaget men vill samtidigt betona att ökade krav behöver ställas i samband med upphandlingar för att rätt produkter ska finnas tillgängliga för skolorna.

Återbruk

Förslaget anger tydligt att återbruk ska vara förstahandsalternativ i samband med införskaffande av möbler och inventarier. Utbildningsnämnden beslutade i samband med verksamhetsplan 2020 att alla verksamheter som står inför nyanskaffning av möbler, inventarier och utrustning alltid ska kontrollera aktuellt utbud på Stocket återbruk och förvaltningens eget lager innan nyanskaffning görs. Beslut att inte återbruka ska motiveras.

Ibland behöver skolor avyttra inventarier och annat som inte lämpar sig för Stocket, men där det skulle kunna finnas en efterfrågan bland privatpersoner, företag eller föreningar för återbruk. Förvaltningen föreslår därför att även stadens verksamheter ska kunna avyttra inventarier och möbler, som inte tas emot på Stocket, till övriga återbruksverksamheter som finns och planeras i staden.

Förslaget till ny avfallsplan tar även upp en rad förslag som rör återbruk av byggmaterial och andra skrymmande produkter. Denna typ av återbruk kan ibland vara aktuell för förvaltningens verksamheter. Problemet i dag är att det saknas förvaringsmöjligheter för denna typ av produkter som ofta är skrymmande. Staden bör därför gemensamt identifiera platser och lokaler för förvaring av skrymmande produkter och material för återbruk.

Upphandling och inköp

Upphandling och inköp är ett nyckelområde för att nå de mål som föreslås i den nya avfallsplanen. Ökade krav ställs på att upphandla återvunnet material och begagnade produkter. Förvaltningen vill betona behovet av att serviceförvaltningen har en övergripande kompetens kring dessa frågor för att kunna bistå förvaltningar och bolag avseende kravställning i upphandlingar.

Ökad kunskap om avfallsminimering

Avfallsplanens tredje delmål betonar vikten av en ökad kunskap hos stockholmarna kring avfallsfrågor. Bland de åtgärder som föreslås finns krav på att utöka kunskaper om avfallsminimering och sortering i förskola och skola.

Skolorna arbetar i dag på en rad olika sätt med att utbilda eleverna i avfallsfrågor och hållbar utveckling. Detta sker både som en del av undervisningen och med koppling till skolmåltider. Fältlabbet – Stockholms mobila naturskola, Lärande för hållbar utveckling (LHU) och olika typer av undervisningsfilmer är exempel på hur förvaltningen erbjuder stöd till skolorna kring undervisning i dessa frågor.

Konsekvenser för barn och barnets rättigheter samt jämställdhetsanalys

Förvaltningen konstaterar att det i förslaget inte redovisas någon barnkonsekvens- eller jämställdhetsanalys. Då ärendet är en remiss från kommunstyrelsen har förvaltningen inte gjort någon egen bedömning av planens konsekvenser för barn eller för jämställdhet. Förvaltningen ser inga specifika aspekter att lyfta ur utbildnings-förvaltningens perspektiv i en sådan analys.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Bromma stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till den nya avfallsplanen. Bromma stadsdelsförvaltning anser att avfallsplanen har en god struktur och att den kopplar till de globala miljömålen Agenda 2030 likaså till Sveriges nationella miljömål.

Förvaltningen berörs framförallt i åtgärder som avser avfallshantering inom förvaltningens verksamheter liksom renhållning av parker och grönområden. Hit hör åtgärder som att minimera engångsartiklar och matsvinn och öka sortering av matavfall till biologisk behandling. Andra exempel är att verka för ett ökat återbruk inom staden.

Avfallsplanens delmål och åtgärder skulle kunna kopplas tydligare till miljöprogrammet och klimathandlingsplanens mål om ett giftfritt Stockholm (planperiod 2020 till 2023). Detta kan t.ex. ske genom kopplingar mellan avfall och vilka material som kan återvinnas och recirkuleras. Man kan också koppla avfallsplanen för Stockholm (planperiod 2021 till 2024) till stadens styrdokument om minskad mikroplast samt minskad användning av plast.

Stadsdelsnämnden får ofta in synpunkter om nedskräpning kring återvinningsstationer. Förvaltningen välkomnar därför att avfallsplanen föreslår ett antal åtgärder för att förändra medborgarnas attityd och engagemang till avfall. Detta nämns bl.a. i delmål 1.3, 2.1 och 3.1, genom informationsinsatser och att tydliggöra hur olika typer av avfall skall hanteras.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig också positiv till en utökad verksamhet av mobila återvinningsstationer. Inte minst är det viktigt för att minska tjuvtippar med bl.a. farligt avfall som dumpas i park- och grönområden.

Att fortsätta vidareutveckla mobila insamlingssystem är ett bra förslag. Detta är kanske till och med nödvändigt för att kunna uppnå målen i avfallshanteringsplanen då många medborgare ofta behöver tillgång till bil för att kunna återvinna allt farligt avfall. Detta går också i linje med stadens ambitioner att minska bilberoende i staden. Här krävs kommunikativa insatser för att informera invånarna om de mobila avfallsinsamlingarna.

Överlag ser förvaltningen ett ökat behov av fler återvinningsstationer då överbelastningen idag leder till en ökad nedskräpning kring stationerna. Som det ser ut nu så har de boende många gånger dessutom långt till närmaste återvinningsstation, vilket sannolikt också minskar återvinningsgraden på grund av de långa avstånden. Detta kan till viss del avhjälpas genom bostadsnära sortering som ordnas av fastighetsägare, vilket föreslås på sidan 21 i den reviderade avfallsplanen. Ett annat alternativ till att minska nedskräpningen är att tömma återvinningsstationerna oftare.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till den nya avfallsplanen och välkomnar att nedskräpning tillkommit som ett prioriterat område.

I stadsdelsområdet förekommer problem med hushållsavfall och nedskräpning i naturen och intill stadsdelens papperskorgar. Problem har även funnits med stora skräpmängder vid de återvinningsstationer som finns i stadsdelen. Det är positivt att producentansvaret förstärks ytterligare och att fastighetsnära lösningar ökar

För att komma tillrätta med nedskräpningen krävs en samordning mellan förvaltningen och andra berörda förvaltningar och bolag. Förvaltningen arbetar redan idag på flera olika sätt med att minska nedskräpningen i stadsdelsområdet. Förvaltningen ser

framförallt att det finns ett behov av stöd och tydlig styrning för att få till beteendeförändring och synliga resultat. Det vore önskvärt med stadsgemensamt kommunikationsmaterial kopplat till arbetet med att minska nedskräpning.

I avfallsplanen tas målet om marint skräp upp men det är oklart vad som omfattas av åtgärden och vem som är ansvarig för att utveckla samverkan mellan olika aktörer. Förvaltningen vill trycka på att en tydlig ansvarsfördelning gällande drift och underhåll av stadens vattendrag måste fastställas.

Vi är positiva till att Stockholm Vatten och Avfall kommer att utreda och vidareutveckla mobila och fasta insamlingssystem under planperioden. Detta skulle gå i linje med stadens ambitioner om att minska bilberoendet i staden.

Många av avfallsplanens åtgärder är kopplade till upphandling. Eftersom stadsdelsförvaltningarna upphandlar lokala avfallsavtal är det lämpligt att övergripande kravställningar arbetas fram centralt så att det finns en central linje för hur avtalskraven ska formuleras för att på bästa sätt följa avfallsplanens och andra styrdokument. Det skulle vara önskvärt att kunna koppla avfallsplanens delmål och åtgärder mer tydligt till stadens andra styrdokument såsom miljöprogram och klimathandlingsplan. Samt att kunna koppla åtgärder till stadens arbete med exempelvis handlingsplanen om mikroplast och minska användning av plast för att få en bättre sammanhållning med stadens alla parallella styrdokument.

Avfallsplanen bör även implementeras i avdelningarnas verksamhetsplaner för att lättare följa upp åtgärder som är kopplade till förvaltningarna.

I avfallsplanen diskuteras frågan om avgiftsbeläggning på bygg och rivningsavfall. Det finns ett uppenbart problem med ökad avgiftsbeläggning för avfall. Problemet är att det ökar risken för sopdumpning på kommunal mark.

Företag som inte vill betala avgiften för deras avfall väljer att dumpa avfallet istället. Konsekvensen blir nedskräpning i naturen samt ytterligare kostnader för den förvaltning eller bolag som ansvarar för marken där avfallet har dumpats. Bygg- och rivningsavfall är ofta stora kvantiteter och därmed mycket tungt, en enda städning kan kosta tiotusentals kronor för en förvaltning. Frågan borde undersökas närmare så att man tydligt kan avgöra att en avgift inte slår mot andra förvaltningar och bolag i form av ökade städkostnader på grund av sopdumpning.

För att åstadkomma minskade avfallsmängder inom förvaltningens verksamheter finns flera utmaningar. Dels behöver verksamheter och medarbetare ha kunskap om avfallsplanens, miljöprogrammets och klimathandlingsplanens intentioner om att minska avfallsmängder för att uppnå målen om en hållbar stad. Förvaltningen bedömer även att det är viktigt att skifta fokus från nyckeltal till beteendeförändringar. Informationsinsatser för att öka kunskap om varför återbruk ska öka och avfallsmängder minska är det väsentliga i det arbetet.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av förslag till reviderad avfallsplan för Stockholms kommun 2021-2024.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Mycket av det som står i förslaget till avfallsplan är välkänt eftersom utgångspunkten är nuvarande plan. Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan med skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning med mera.

Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram 2020–2023 och klimathandlingsplan 2020–2023 skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan och att göra uppföljning i verksamhetsberättelsen.

Varje huvudmål har ett antal delmål som i sin tur har ett flertal åtgärder. Nämnden är berörd av knappt trettio åtgärder. Samtliga åtgärder som vi föreslås ta ansvar för finns att ta del av i bilagan Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga. Förvaltningen bedömer att dessa åtgärder är genomförbara och vissa är redan påbörjade. Förvaltningen fokuserar sina synpunkter främst på de områden och åtgärder som berör vår verksamhet.

Av de fyra huvudmålen så har stadsdelsförvaltningarna framför allt ansvar för åtgärder inom mål 2, Nedskräpningen i staden ska minska. Förvaltningen bedömer att föreslagna åtgärder kan genomföras. Att se till att parker och grönområden upplevs som rena, välskötta, trygga och tillgängliga är prioriterat för förvaltningen. Vissa åtgärder som föreslås har utförts i många år som exempelvis att ungdomar har skräpplockning som feriearbete och att vårstädning av grönområden utförs av skolklasser och föreningar.

Förvaltningen anser att en huvudansvarig förvaltning eller bolag ska utses när en specifik åtgärd handlar om samverkan mellan olika verksamheter i staden. Saknas ett tydligt uppdrag är det lätt att ingen tar initiativet till att genomföra åtgärden.

Åtgärden *Hålla en hög standard i stadsdelarnas lekpark* så att de är fria från nedskräpning behöver omformuleras för att bli tydligare och kunna uppnås. Hög standard i lekpark minskar inte per automatik nedskräpningen, snarare tvärtom. Förvaltningen kan öka städfrekvenser och placera ut fler skräpkorgar, men så länge det finns besökare i populära parker kommer de aldrig att bli helt skräpfria.

Ett exempel på åtgärd som ska utföras av stadsdelsförvaltningarna är att vi ska kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning. När det

gäller kommunikation sker den främst genom digitala kanaler som Facebook och förvaltningens hemsida. Förvaltningen gör bedömningen att stadsgemensamma kommunikationsinsatser är effektivare än ett alltför delegerat ansvar kring kommunikation.

Ett annat förslag på åtgärd är att Identifiera källorna till marin nedskräpning för att kunna sätta in förebyggande åtgärder. Det som förvaltningen identifierar som den mest uppenbara källan till nedskräpning vid, och i, stadsdelsområdets vattendrag är från försäljning av engångsprodukter från caféer, kiosker, mataffärer och liknande. Förvaltningen har svårt att åtgärda detta på egen hand, det kräver samverkan med andra aktörer.

Ett exempel på hur marin nedskräpning kan förebyggas och tydliggöras för allmänheten är förvaltningens överenskommelse om städning vid sjön Magelungen med en lokal fiskevårdsförening. Föreningen förstärker förvaltningens städning längs strandkanten och plockar även skräp i sjön. Information i lokaltidning och digitala media om denna samverkan kan förhoppningsvis fungera inspirerande och förebyggande.

Under 2020 kommer uppförandet av sorteringsanläggningen för mat- och restavfall starta i Högdalen vilket är positivt. Återvinningscentralen för trädgårdsavfall i Högdalen har stängts permanent och kommer att ersättas i Bromma. Det är en utrymmeskrävande verksamhet men det är önskvärt att denna typ av återvinning även finns på den södra sidan av Stockholm.

Förvaltningen gör bedömningen att det i ärendet saknas relevanta jämställdhetsaspekter.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 augusti 2020 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och översänder det till Stockholm Vatten och Avfall som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till avfallsplanen och att den kopplar samman avfallshantering med en mängd faktorer inom hållbar utveckling.

I avfallsplanen diskuteras frågan om avgiftsbeläggning på bygg- och rivningsavfall. Det finns ett uppenbart problem med ökad avgiftsbeläggning för avfall. Problemet är att det ökar risken för sopdumpning på kommunal mark. Sambandet mellan avgiftsbeläggning för avfall och sopdumpning är ett samband som både Polisen och miljöföreningen Håll Sverige Rent har belyst. Företag som inte vill betala avgiften för deras

avfall väljer att dumpa avfallet istället. Konsekvensen blir nedskräpning i naturen samt ytterligare kostnader för den förvaltning eller bolag som ansvarar för marken där avfallet har dumpats. Bygg- och rivningsavfall är ofta stora kvantiteter och därmed mycket tungt, en enda städning kan kosta tiotusentals kronor för en förvaltning. Frågan borde undersökas närmare så att man tydligt kan avgöra att en avgift inte slår mot andra förvaltningar och bolag i form av ökade städkostnader på grund av sopdumpning.

I övrigt är mål och åtgärder i avfallsplanen i mångt och mycket sådant som förvaltningen redan arbetar efter. Förvaltningen har inga ytterligare synpunkter.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från avfallsnämnden.
2. Stadsdelsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Hässelby-Vällingbys stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till remissförslaget som är en ambitiös redogörelse av nuläget med mål och delmål som är helt i linje med stadens miljöprogram och klimathandlingsplan samt de nationella miljö kvalitetsmålen.

I bilagan "*Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga*" finns en uppställning av åtgärdsförslag kopplade till mål och delmål samt berörda aktörer. Förvaltningen anser att de föreslagna åtgärderna är relevanta och genomförbara. Det saknas emellertid ett tydligt klagörande om vilka nämnder och bolag som har huvudansvar för att leda samordningen av de åtgärder där fler än en aktör är berörd. Förvaltningen menar att detta tydligt måste framgå i bilagan för att säkerställa att uppsatta delmål nås under planperioden.

Stadsdelsnämnden berörs i huvudsak av åtgärdsförslag kopplade till delmål under mål 2 "*Nedskräpningen i staden ska minska*". Renhållningsansvaret inom Stockholms stad fördelas mellan många aktörer. Stadsdelsnämnden ansvarar för renhållning i parker och på parkvägar samt i vattenområden i de fall där skräp kan hämtas in från land. Många av de föreslagna åtgärderna ingår sedan länge i förvaltningens kontinuerliga skötsel av stadsdelsområdets park- och naturområden. Förutom bosättningar som innebär nedskräpning som kräver särskilda åtgärder, så anser inte förvaltningen att nedskräpningen har ökat inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ansvarar för utplacering och tömning av papperskorgar och enligt nuvarande entreprenadavtal ska "funktionen av papperskorgen upprätthållas", med det menas att papperskorgarna aldrig får bli fyllda. Avtalsformuleringen har medfört en avsevärd förbättring mot tidigare avtal som

innebar ett bestämt antal tömningar per vecka beroende på områdets beskaffenhet. En intensivare uppföljning av förvaltningens renhållningsentreprenör bör också ha bidragit till en bättre renhållning av stadsdelsområdets park- och naturområden. Utvalda park- och naturområden har också utrustats med kärl för källsortering med syfte att öka materialåtervinningen och minska nedskräpningen.

Vidare anser förvaltningen att åtgärdsförslaget om att stadsdelsförvaltningarna ska ”*Kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning*” istället bör ske via stadsgemensamma kommunikationsinsatser för bättre effektivitet och för att stadens alla invånare och verksamma ska få tillgång till samma information. Information och motivation till både fastighetsägare och hushållen är nödvändigt för att uppställda mål ska uppnås. Det är också viktigt att prioritera informationsinsatser vid förskolor och skolor i syfte att tidigt öka kunskapen om avfallsfrågor samt skapa attityd- och beteendeförändringar.

Att ställa om till ett mer hållbart och resurseffektivt samhälle, en cirkulär ekonomi, är en stor utmaning. Avfallshanteringen är en viktig del av stadens infrastruktur och måste beaktas tidigt i planprocessen av nya bostadsområden. Förvaltningen anser att den fastighetsnära insamlingen måste öka och att det sker en utveckling av olika insamlingssystem.

Uppföljningen av avfallsplanens genomförande kommer att bli betydelsefull i syfte att sprida goda idéer, bidra till samarbeten samt identifiera behov av ytterligare insatser.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Arvid Vikman Rindevall (S), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt förvaltningen är avfallsplanen väl strukturerad och tydlig i definition av mål, ansvar och uppföljning. Förvaltningen är positiv till planen och anser att den är framåtsträvande med bland annat skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning samt mål om att göra det enklare att göra sig av med sitt avfall. Enligt förvaltningen är de åtgärder som föreslås beröra stadsdelsnämnden genomförbara och flera åtgärder arbetar förvaltningen redan med.

Vidare ligger avfallsplanen i linje med stadens Miljöprogram 2020 – 2023 och klimathandlingsplan 2020 – 2023. För att enklare förstå hur avfallsplanen är kopplad till

stadens övriga dokument på miljöområdet anser förvaltningen att den bör innehålla någon typ av strukturskiss eller att bilagan *Relaterade lagar, förordningar, mål och strategier* kompletteras med Stockholms stads övriga strategidokument så att den ger en mer heltäckande bild.

Mål 1: Avfall från boende och verksamheter i staden minskar och det som ändå uppkommer tas om hand resurseffektivt berör förvaltningen och för nämndens verksamheter handlar arbetet bland annat om att minska matsvinnet och öka möjligheterna till att ta hand om matavfall. Förvaltningen har genomfört en kartläggning av möjligheterna att sortera ut matavfall i nämndens förskolor, som visar att vissa fastigheter kräver ombyggnationer för att möjliggöra avhämtning av matavfall. Förskolorna kan komma att påverkas genom att ombyggnation krävs (och därmed ökade kostnader) för att möjliggöra uppsamling och avhämtning då kraven avseende detta ökar.

Under mål 1 återfinns också stadens arbete med att fortsätta fasa ut oönskade kemiska ämnen enligt stadens kemikalieplan. I tidigare version av avfallsplanen var detta ett huvudmål. Förvaltningen arbetar med frågan i sina verksamheter. Inom till exempel förskolan har verksamheterna avlägsnat miljöfarliga inventarier och lämnat till återvinning och förskolans personal utbildas löpande för att få ökad kunskap om skadliga kemikalier, miljömärkta produkter, miljöfarligt avfall och förnyelsebart material.

Mål 2: Nedskräpning i staden ska minska är ett nytt huvudmål i det remitterade förslaget till avfallsplan, tidigare var målet om nedskräpning ett delmål. Förvaltningarna berörs av flera åtgärder tillsammans med bland andra trafikkontoret. Överlag ser förvaltningen ett stort behov av samordning mellan trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna genom ett stärkt samarbete kring skräphanteringen på allmän platsmark, det vill säga gatumark som trafikkontoret ansvarar för och parkmark som 13 stadsdelsförvaltningar ansvarar för. Kommunikation om nedskräpning är ett viktigt område att samverka kring även framöver. Förvaltningen är positiv till stadsgemensamma kommunikationsinsatser.

Förvaltningen anser att åtgärderna under delmål 2.1 Nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska borde kunna slås samman så att rubriken blir Åtgärder som utförs av verksamheter inom Stockholms stad. Så rubriceras åtgärderna under övriga delmål och det skulle fungera även under detta mål. Dessutom är flera åtgärder likadana för både trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna. Tydlig ansvarsfördelning finns i bilagan Sammanställning av åtgärder.

Angående uppföljning av målen om nedskräpning så anges att medborgarenkäten används av miljöförvaltningen. Även för stadsdelsförvaltningarna är medborgarenkäten viktig för uppföljning tillsammans med trygghetsmätningen och den statistik som framkommer via Synpunktsportalen som samlar inkomna synpunkter från allmänheten. Detta bör anges i avfallsplanen, anser förvaltningen. Vidare är förvaltningen angelägen att staden utvecklar metoderna för att mäta och uppskatta mängden skräp i park- och stadsmiljö, så att detta kan användas i uppföljningsarbetet.

Förvaltningen får ibland synpunkter på att det är skräpiggt kring stadens återvinningsstationer, bland annat med avfall som placeras vid sidan om stationerna. Detta kan delvis bero på att det är svårt för invånare att veta var de kan lämna vissa typer av

avfall såsom kemikalier, elavfall, textilier och större avfall. Ibland inkommer också synpunkter på storsäckar på allmän plats som bidrar till nedskräpning och förvaltningen anser att det bör finnas rutiner som säkerställer att dessa tas om hand. Förvaltningen välkomnar att avfallsplanen har som ambition att arbeta med att tydliggöra för stockholmarna hur olika typer av avfall ska hanteras.

Vidare är förvaltningen positiv till avfallsplanens ambitioner om att ta hand om och minska uppkomsten av marint skräp. I det arbetet är det bland annat angeläget att ansvarsfördelningen för drift och underhåll för vattendrag, strandkanter och bottnar tydliggöra och att samverkan stärks mellan berörda förvaltningar och övriga aktörer.

I avfallsplanen anges att evenemangsarrangörer har ett ansvar att städa evenemangsområdet och det närområde som påverkas av evenemanget. Här har staden en uppgift att ställa krav på detta när tillstånd för evenemang ges och att staden behöver resurser för att följa upp städning genomförs på ett tillfredsställande sätt. Detta skulle eventuellt kunna tydliggöras i avfallsplanen.

Mål 3: Avfallshanteringen anpassas till människan innefattar delmål om att informera invånare och verksamheter inom staden om hållbar livsstil och till exempel hur man kan minska avfallsmängden. Här ser förvaltningen att stöd och utbildningsinsatser behövs från Stockholm Vatten och Avfall så att förvaltningarna på ett bra sätt ska kunna arbeta med frågan inom sina verksamheter.

I linje med stadens framkomlighetsstrategi och miljöprogram anser förvaltningen att det är viktigt att service, såsom avfallshantering, utvecklas i takt med att Stockholms stad arbetar för minskat bilberoende. Förvaltningen förespråkar åtgärder som underlättar för de invånare som inte har tillgång till bil för att ta sig återvinningscentralerna utanför staden. Förvaltningen anser att stadens arbete med mobila miljöstationer och pop-up återbruk är en viktig service som bör prioriteras även fortsättningsvis. När platser för avfallssortering och mobila miljöstationerna planeras är det angeläget att tillgängligheten till platserna beaktas så att de fungerar för till exempel personer med funktionsnedsättning. En betydelsefull service för äldre och funktionsnedsatta är möjligheten att få hjälp med att bli av med till exempel grovavfall och elektroniskt avfall.

Mål 4: Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering är en viktig förutsättning när Stockholm växer och förvaltningen vill framföra att det är angeläget att stadsdelsförvaltningarnas behov tas om hand vid planering av nya områden. Dels behöver förvaltningen etableringsplats för parkentreprenörerna men även källsortering och framtida omhändertagande av parkkompost kräver plats i stadsutvecklingen. I stadsutvecklingen förespråkar förvaltningen en ökad så kallad områdesplanering, vilket bland annat skapar möjlighet för ökad samverkan kring avfallsfrågor.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Magnus Waller m.fl. (S) och Viktor Gustafsson (V), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt förvaltningen är avfallsplanen väl strukturerad och tydlig i definition av mål, ansvar och uppföljning. Förvaltningen är positiv till planen och anser att den är framåtsträvande med bland annat skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning samt mål om att göra det enklare att göra sig av med sitt avfall.

Vidare ligger avfallsplanen i linje med stadens Miljöprogram 2020 – 2023 och klimathandlingsplan 2020 – 2023. För att enklare förstå hur avfallsplanen är kopplad till stadens övriga dokument på miljöområdet anser förvaltningen att den bör innehålla någon typ av strukturskiss eller att bilagan *Relaterade lagar, förordningar, mål och strategier* kompletteras med Stockholms stads övriga strategidokument så att den ger en mer heltäckande bild.

Samtliga åtgärder som nämnden berörs av finns att ta del av i remissens bilaga *Sammansättning av alla åtgärder*. Förvaltningen bedömer att dessa åtgärder är genomförbara och flera åtgärder arbetar förvaltningen redan med.

Mål 1: Avfall från boende och verksamma i staden minskar och det som ändå uppkommer tas om hand resurseffektivt berör förvaltningen och för nämndens verksamheter handlar arbetet bland annat om att minska matsvinnet och öka möjligheterna till att ta hand om matavfall. Förvaltningen har genomfört en kartläggning av möjligheterna att sortera ut matavfall i nämndens förskolor, som visar att vissa fastigheter kräver ombyggnationer för att möjliggöra avhämtning av matavfall. Förskolorna kan komma att påverkas genom att ombyggnation krävs (och därmed ökade kostnader) för att möjliggöra uppsamling och avhämtning då kraven avseende detta ökar.

Under mål 1 återfinns också stadens arbete med att fortsätta fasa ut oönskade kemiska ämnen enligt stadens kemikalieplan. I tidigare version av avfallsplanen var detta ett huvudmål. Förvaltningen arbetar med frågan i sina verksamheter. Inom till exempel förskolan har verksamheterna avlägsnat miljöfarliga inventarier och lämnat till återvinning och förskolans personal utbildas löpande för att få ökad kunskap om skadliga kemikalier, miljömärkta produkter, miljöfarligt avfall och förnyelsebart material.

Mål 2: Nedskräpning i staden ska minska är ett nytt huvudmål i det remitterade förslaget till avfallsplan, tidigare var målet om nedskräpning ett delmål. Stadsdelsförvaltningarna som ansvarar för renhållning på parkmark berörs av flera åtgärder tillsammans med bland andra trafikkontoret, som ansvarar för renhållningen på gatumark. Överlag ser förvaltningen ett stort behov av samordning med trafikkontoret, till exempel kommunikation om nedskräpning är ett viktigt område att samverka kring även framöver.

Förvaltningen är positiv till stadsgemensamma kommunikationsinsatser bland annat för signalera en samstämmighet inom staden och att vi alla har ett gemensamt ansvar för våra offentliga rum.

Förvaltningen anser att åtgärderna under delmål 2.1 Nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska borde kunna slås samman så att rubriken blir Åtgärder som utförs av verksamheter inom Stockholms stad. Så rubriceras åtgärderna under övriga delmål och det skulle fungera även under detta mål. Dessutom är flera åtgärder likadana för både trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna samt att stadsdelsförvaltningens roll försvunnit på till exempel åtgärden om platssamverkan Sergels torg. Tydlig ansvarsfördelning finns i bilagan Sammanställning av åtgärder.

Angående uppföljning av målen om nedskräpning så anges att medborgarenkäten används av miljöförvaltningen. Även för stadsdelsförvaltningarna är medborgarenkäten viktig för uppföljning, tillsammans med trygghetsmätningen och den statistik som framkommer via Synpunktsportalen som samlar inkomna synpunkter från allmänheten. Detta bör anges i avfallsplanen, anser förvaltningen. Vidare är förvaltningen angelägen att staden utvecklar metoderna för att mäta och uppskatta mängden skräp i park- och stadsmiljö, så att detta kan användas i uppföljningsarbetet. Förvaltningen anser att det angeläget att det genomförs en stadsövergripande utveckling så hela staden använder samma metod för utvärdering av skräp i parker.

Förvaltningen får ibland synpunkter på att det är skräpigt kringstadens återvinningsstationer, bland annat med avfall som placeras vid sidan om stationerna. Detta kan delvis bero på att det är svårt för invånare att veta var de kan lämna vissa typer av avfall såsom kemikalier, elavfall, textilier och större avfall. Ibland inkommer också synpunkter på storsäckar på allmän plats som bidrar till nedskräpning och förvaltningen anser att det bör finnas rutiner som säkerställer att dessa tas om hand. Förvaltningen välkomnar att avfallsplanen har som ambition att arbeta med att tydliggöra för stockholmarna hur olika typer av avfall ska hanteras.

Vidare är förvaltningen positiv till avfallsplanens ambitioner om att ta hand om och minska uppkomsten av marint skräp. I det arbetet är det bland annat angeläget att ansvarsfördelningen för drift och underhåll för vattendrag, strandkanter och bottnar tydligas och att samverkan stärks mellan berörda förvaltningar och övriga aktörer.

I avfallsplanen anges att evenemangsarrangörer har ett ansvar att städa evenemangsområdet och det närområde som påverkas av evenemanget. Här har staden en uppgift att ställa krav på detta när tillstånd för evenemang ges och att staden behöver resurser för att följa upp städning genomförs på ett tillfredsställande sätt. Detta bör tydliggöras i avfallsplanen.

Mål 3: Avfallshanteringen anpassas till människan innefattar delmål om att informera invånare och verksamma inom staden om hållbar livsstil och till exempel hur man kan minska avfallsmängden. Här ser förvaltningen att stöd och utbildningsinsatser behövs från Stockholm Vatten och Avfall så att förvaltningarna på ett bra sätt ska kunna arbeta med frågan inom sina verksamheter.

I linje med stadens framkomlighetsstrategi och miljöprogram anser förvaltningen att det är viktigt att service, såsom avfallshantering, utvecklas i takt med att Stockholms stad arbetar för minskat bilberoende. Förvaltningen förespråkar åtgärder som underlättar för de invånare som inte har tillgång till bil för att ta sig återvinningscentralerna utanför staden. Förvaltningen anser att stadens arbete med mobila miljöstationer och pop-up återbruk är en viktig service som bör prioriteras även fortsättningsvis. När platser för avfallssortering och mobila miljöstationerna planeras är det angeläget att tillgängligheten till platserna beaktas så att de fungerar för till exempel personer med funktionsnedsättning. En betydelsefull service för äldre och funktionsnedsatta är möjligheten att få hjälp med att bli av med till exempel grovavfall och elektroniskt avfall.

Mål 4: Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering är en viktig förutsättning när Stockholm växer och förvaltningen vill framföra att det är angeläget att stadsdelsförvaltningarnas behov tas om hand vid planering av nya områden. Dels behöver förvaltningen etableringsplats för parkentreprenörerna men även källsortering och framtida omhändertagande av parkkompost kräver plats i stadsutvecklingen. I stadsutvecklingen förespråkar förvaltningen en ökad så kallad områdesplanering, vilket bland annat skapar möjlighet för ökad samverkan kring avfallsfrågor.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Omedelbar justering.

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning ställer sig positiv till den nya avfallsplanen och välkomnar att nedskräpning tillkommit som ett prioriterat område i avfallsplanen. Förvaltningen berörs framförallt i de åtgärder som avser stadsmiljöfrågor kopplat till renhållning och att erbjuda park- och grönområden som upplevs som rena, välskötta, trygga och tillgängliga. Förvaltningens samtliga verksamheter, exempelvis förskola

och äldreomsorg, berörs av åtgärder som att minimera matsvinn, engångsartiklar och att öka återbruk samt sortering av matavfall till biologisk behandling.

Avfallsplanen har en tydlig disposition som är lättöverskådlig. Bilagan där samtliga åtgärder är sammanställda utifrån både delmål och ansvarig aktör ger bra överblick.

Förvaltningens utmaningar

I stadsdelsområdet förekommer problem med hushållsavfall och nedskräpning i naturen och intill stadsdelens papperskorgar. Problem har även funnits med stora skräpmängder vid de återvinningsstationer som finns i stadsdelen. Det är positivt att producentansvaret förstärks ytterligare och att fastighetsnära lösningar ökar. Stockholm Vatten och Avfall kommer att utreda och vidareutveckla mobila och fasta insamlingssystem under planperioden vilket förvaltningen ser positivt på. Detta skulle gå i linje med stadens ambitioner med att minska bilberoendet i staden genom att tillgängliggöra insamlingssystemet bostadsnära.

Med nedskräpningen inom stadsdelsområdet följer även problem med skadedjur. För att komma tillrätta med nedskräpningen och skadedjuren krävs en samordning mellan förvaltningen och andra berörda förvaltningar och bolag. Förvaltningen arbetar redan idag på flera olika sätt med att minska nedskräpningen i stadsdelsområdet, bland annat har ett renhållningsprojekt inletts i samverkan med Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning och Järva fastighetsägare. Förvaltningen ser framförallt att det finns ett behov av stöd i arbetssätt som når resultat, kommunikation och styrning av insatser för att få till beteendeförändringar som genererar minskad nedskräpning. Det vore önskvärt med stadsgemensamt kommunikationsmaterial kopplat till arbetet med att minska nedskräpning.

Kopplat till nedskräpning finns även stora problem med tjuvtippar som stadsdelsförvaltningarna ansvarar för att hantera och som innebär stora kostnader att omhänderta. Förvaltningen har i stadsövergripande nätverk lyft frågan om en önskad samordning centralt samt möjlighet för stadsdelsförvaltningarna att erhålla medel för insatser kopplade till tjuvtippar.

Konsumtionens påverkan och vikten av resurshushållning för att minska skräpmängder framhålls i avfallsplanen. För att bidra till måluppfyllelsen bör förvaltningen ytterligare förbättra sitt arbete inom upphandling och inköp. På förvaltningen finns behov av kompensutveckling samt stöd och vägledning från centrala förvaltningar för att säkerställa att beställare har den relevanta kunskapen om miljökrav och kan agera förebyggande för att minska onödiga inköp.

För att åstadkomma minskade avfallsmängder inom förvaltningens verksamheter finns flera utmaningar. Dels behöver verksamheter och medarbetare ha kunskap om avfallsplanens, miljöprogrammets och klimathandlingsplanens intentioner om att minska avfallsmängder för att uppnå målen om en hållbar stad. Behov finns av en konkret handlingsplan till avfallsplanen som stöd i arbetet.

Ett sätt att bidra till minskade avfallsmängder är, som avfallsplanen framhåller, genom ökat återbruk som exempelvis kan ske via Stocket. Kommunfullmäktige har ett mål om att 5 000 annonser ska publiceras till Stocket årligen för att öka återbruk inom

stadens egna verksamheter. Förvaltningen har identifierat att återbruket endast ställer krav på att verksamheter lägger upp annonser men inte på att beställningar av varor görs från Stocket. Förvaltningen välkomnar därför initiativ om ett uppsatt mål för beställning av varor och möbler från Stocket. Informationsinsatser är av stor vikt.

Förvaltningens miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023

Förvaltningen har ett pågående arbete med att ta fram en lokal miljö- och klimathandlingsplan 2020–2023. Handlingsplanen kommer att utgå från stadens styrdokument, bland annat avfallsplanen. Handlingsplanen kommer att presentera konkreta aktiviteter och förvaltningen ser att möjlighet finns att ta fram aktiviteter för att bidra till uppfyllelsen av avfallsplanens mål. Förvaltningens miljögrupp bestående av en miljösamordnare och en referensgrupp arbetar för att belysa relevanta miljöfrågor och förankra aktiviteterna i verksamheterna. Förvaltningens miljösamordnare samverkar med miljöförvaltningen och miljösamordnare från övriga stadsdelsförvaltningar i planering av aktiviteter för att fånga upp samverkansmöjligheter. Handlingsplanens aktiviteter ska även inkluderas i verksamhetsplaner för att underlätta genomförande och uppföljning i ILS.

Samverkan

Förvaltningen anser att strukturen för samverkan inom staden är avgörande för avfallsplanens genomförande. Det behöver tydligt framgå vilka nämnder eller bolag som är ansvariga för att prioritera och leda samordning av åtgärder för att effektivisera arbetet och se till att åtgärder genomförs och följs upp. För att lyckas med genomförandet av avfallsplanens högt ställda mål krävs en fungerande samverkan, innovation, inköp, upphandling och strategiska verktyg. Det behöver tydligt framgå vilken roll respektive förvaltning har för att bidra till ökad resurshushållning.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till avfallsnämnden som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservation anfördes av Maria von Bredow m.fl. (alla S), *bilaga 1*.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget på ny avfallsplan och anser att det är en tydlig och ambitiös plan med skärpta krav på cirkulär ekonomi och minskad resursanvändning. Eftersom planen är en reviderad version är mycket av det som står i förslaget välbekant.

Avfallsplanens kopplingar, vilka synliggörs i löpande text, till stadens miljöprogram 2020–2023 och klimathandlingsplan 2020–2023 skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan och att göra uppföljning i verksamhetsberättelsen.

Varje huvudmål har ett antal delmål som i sin tur har ett flertal åtgärder. Stadsdelsförvaltningarna föreslås ta ansvar för knappt trettio åtgärder vilka finns i bilagan Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga. Förvaltningen bedömer att dessa åtgärder är genomförbara. Vissa är nya, andra är påbörjade och några har förvaltningen arbetat med en längre tid.

Förvaltningen anser att en huvudansvarig förvaltning eller bolag ska utses när en specifik åtgärd handlar om samverkan mellan olika verksamheter i staden. Saknas ett tydligt uppdrag är det lätt att ingen tar initiativet till att genomföra åtgärden. Ett exempel på åtgärd som ska utföras av stadsdelsförvaltningarna är att vi ska kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning. Förvaltningen gör bedömningen att stadsgemensamma kommunikationsinsatser är effektivare än ett delegerat ansvar kring kommunikation.

Genom att utöka material- och energiåtervinning inklusive matavfall bidrar vi till cirkulär ekonomi där uttaget av råvaror minskar. Insamling av matavfall minskar utsläpp av växthusgaser då de används till förnybart bränsle. Bättre är insamling via kombitank än kärl då även transporter minskar. För att kunna göra detta behöver vi medel till miljöhus, installation av matavfallsskvarn och kombitank, miljöskåp, kärl och annan utrustning. Detta är alltså investeringskostnader och driftkostnaden hamnar sedan på förvaltningen. Vad förvaltningen ser är att driftkostnaderna minskar då vi producerar mindre mängd hushållsavfall och klimatnytta ökar. Förvaltningen föreslår att effektiv avfallshantering ska inkluderas i ansökan för klimatinvesteringsmedel.

Stockholm vatten och avfalls Pop-up återbruk har ett positivt utfall av att öka återbruket i staden. Förvaltningen har en nära dialog med SVOA om att utöka de två placeringarna av Pop-up återbruk inom stadsdelsområdet. Dock så är containrarna skrymmande och kräver mer plan yta än parkmiljön har att erbjuda. Förvaltningen föreslår en mini-Pop-up som kan vara mer flexibel i placeringen.

Skarpnäcks arbetsmarknadsåtgärd Mediabox byggde på uppdrag av förvaltningen en hemsida som motsvarade Stocket år 2015. Anledningen att projektet fallerade var att omsättningen var för låg. Nu när hela staden har möjlighet till återbruk av varor via Stocket ser förvaltningen att det är av allra största vikt att även verksamheter som skola, förskola och äldreomsorg får kännedom om Stocket. Därför är informationsinsatser om cirkulär ekonomi, varför återbruket behöver öka och avfallet minska av vikt.

Ytterligare ser vi utmaningen i kommunfullmäktiges mål om att 5 000 annonser ska publiceras då det inte nödvändigtvis betyder att bokningar av varor görs från Stocket. Förvaltningen menar att ett mål för bokningar av varor och möbler från

Stocket för att få ett flöde av varor i staden och ett ökat återbruk bör utredas. Samt att även svar på efterlysning inkluderas i statistiken.

Det är tydligt i planen att elavfall och farligt avfall är hushållens och verksamhetsutövarens ansvar samt att det bästa avfall är det som aldrig uppstår, vikten av en cirkulär ekonomi. Stadens nya leasingavtal på telefoner riskerar kortare användningstid då avtalen löper på tre år men vid tidigare köp av telefoner användes de i fem till åtta år. Upphandling av digital utrustning är ett utvecklingsområde där fokus på prestanda bör integreras än mer och öppna möjligheterna för rekonditionerad utrustning. Förvaltningen föreslår att staden i kommande upphandlingar ställer ökade miljö- och klimatkrav på LCA och återanvända material samt biologiskt nedbrytbara material där möjlighet finns, till exempel i engångsmaterial.

I planen nämns att hämtningstjänster för grovavfall kommer att utvecklas. Grovavfall är en utmaning för verksamheterna då det ofta är skrymmande och inte ingår i hämtning av återvinningsfraktionerna. Det framgår inte i planen om stadens egna verksamheter är inkluderade, förvaltningen önskar ett förtydligande.

Det är ofta skräpigt kring stadens återvinningsstationer, bland annat i Skarpnäcks stadsdelsområde. Detta kan delvis bero på att det är svårt för invånare att veta var de kan lämna vissa typer av avfall såsom batterier och elavfall som därför lämnas vid sidan av stationerna. Förvaltningen instämmer i att det behövs säkra och lättillgängliga system för insamling av farligt avfall, liksom för andra typer av avfall. Ett förslag är att vid återvinningsstationerna marknadsföra den mobila hämtningen av elavfall och farligt avfall samt publicera Pop-up återbruks turlista. Nudging, det vill säga att designa situationer som gör att det blir lätt att göra rätt, riktade insatser för beteendeförändring. Vilket har använts framgångsrikt i andra kommuner för att hjälpa innevånarna att göra rätt och minska nedskräpning i stadsmiljö.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till avfallsnämnden som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning ställer sig överlag positiv till Stockholm Vatten och Avfalls (SVOA) förslag till reviderad avfallsplan för Stockholms kommun. En viktig åtgärd för att arbetet med avfallsplanen ska uppnås är att varje verksamhet ska implementera utpekade åtgärder i respektive verksamhetsplan för att sedan följas upp i

verksamhetsberättelserna. I de fall förvaltningen inte har en utpekad åtgärd ska arbets-sätt och metoder utifrån rådighet genomföras i syfte att på bästa sätt uppnå målsätt-ningarna.

Förvaltningen bedömer att avfallsplanens mål samt delmål är förenliga med sta-dens nya miljöprogram och klimathandlingsplan. Förvaltningen föreslår att även mål och åtgärder på samma tydliga sätt kan kopplas till, utöver miljöprogram och klimat-handlingsplan stadens övriga styrdokument så som till exempel handlingsplan för minskad spridning av mikroplast. Fördelen med att förtydliga kopplingar till fler styr-dokument är att det blir lättare för förvaltningen att identifiera synergieffekter att foku-sera på utifrån flera målsättningar.

Samverkan och kommunikation

I avfallsplanen beskrivs under delmål 3.1 Kommunikation ska öka kunskap och moti-vation kring förebyggande- och hantering av avfall att en ökad kommunikation till verksamheter och medborgare kan vara en del av lösningen på problematiken med nedskräpning. Förvaltningen vill poängtera att kommunikation är mycket viktigt för att skapa ett långsiktigt arbete mot nedskräpning. Förvaltningen ser därför att kommuni-kation från staden till medborgare sker av flera förvaltningar parallellt inom till exem-pel ett utpekat ansvars- eller geografiskt område för att uppnå bred spridning. Förvalt-ningen vill betona vikten av en samordnande funktion inom staden som hanterar kam-panjer och kommunikations- och informationsinsatser som förvaltningar därefter kan bidra med att sprida i lokala informationskanaler.

Flera åtgärder i avfallsplanen är grundade i upphandlingsfrågor för att dels initialt motverka uppkomst av avfall och dels förbättra avfallshanteringen. Upphandlande verksamheter kan driva mot hållbarhetsmål genom exempelvis krav på reduktion av engångsartiklar, bättre livslängd eller reparerbarhet för produkter. Förvaltningen vill framhålla behovet av kunskapshöjande insatser till upphandlande verksamheter där SVOA bidrar med information om vilka avfallskrav som är möjliga och mest effektiva att ställa för att uppnå denna målsättning.

Förvaltningen arbetar idag inom förskola med kunskapshöjande insatser för barn gällande avfallsminimering och -sortering. Förvaltningen välkomnar ett utökat arbete inom dessa frågor där SVOA informerar och förser den pedagogiska verksamheten med ytterligare samarbeten och kampanjer. På detta sätt kan stadsdelsförvaltningen tillsammans med SVOA och andra berörda tekniska förvaltningar genomföra långsik-tigt arbete med attitydförändring kopplat till nedskräpning.

Stadsdelsförvaltningen har tillsammans med Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning och Fastighetsägare i Järva initierat ett samverkansprojekt som bemöter problematiken med nedskräpning i Järva. Syftet med projektet är att identifiera och genomföra ge-mensamma insatser där staden och civilsamhället arbetar gemensamt med renhåll-ningsfrågor. Målsättningen är att identifiera långsiktiga arbetssätt och där helhetsper-spektiv över områden kopplat till nedskräpning används. Vanligtvis sker inte stadens och civilsamhällets insatser parallellt vilket gör att skräpet ofta bara byter ägare för stunden när det blåser över ansvarsgränserna. Det är således viktigt att arbeta med hel-heten över ett område och att städinsatser och arbetet med attitydförändringar sker dels inom staden och dels i civilsamhället samtidigt. Förvaltningen vill följaktligen trycka på att alla former av långsiktiga lösningar måste föregås av tydlig kommunikation och samverkan med flera aktörer inom stadsdelsområdena.

Förvaltningens utmaningar inom avfallshantering

Förvaltningen vill trycka på att en tydlig ansvarsfördelning gällande drift och underhåll av stadens vattendrag saknas och ser ett behov av att detta förtydligas och fastställs. I delmål 2.2 om *Uppkomsten av marint skräp* ska minska kan beskrivningen av delmålet och åtgärder tydligare kopplas till detta arbete. Det saknas tydliga ansvarsfördelningar mellan SVOA och förvaltningen gällande till exempel överväxt i vattendrag som påverkar vattenflöden, skräp på botten och längs med nedre åkanter, sedimentlagringar och uppdämningar orsakade av träd som fallit. I delmålet är SVOA en av de aktörer som ska bidra till måluppfyllelse men förvaltningen saknar ett utpekat ansvar för rubriken Åtgärder som utförs av Stockholm Vatten och Avfall under målet. På flera platser i Bällstaån i Spånga-Tensta stadsdelsområde förekommer kraftig överväxt och skräpiga botten som måste få en hållbar och långsiktig driftsplan kopplad till sig.

Förvaltningen vill lyfta fram förslaget om att materialåtervinna grus som används för sandning av gång- och cykelvägar under vinterhalvåret som en lämplig metod för att uppnå större andelar avfall att materialåtervinna. Detta påverkar dock hantering av material samt utökade upplagsplatser hos förvaltningens befintliga driftentreprenad vilket är svårt att justera under gällande avtalsperiod. Metoden bör dock framarbetas och kompletteras som standard till samtliga kommande upphandlingar av driftavtal i hela staden.

Tjuvtippar är ett stort och utbrett problem för stadsdelsförvaltningen att hantera inom ordinarie driftbudget för park och stadsmiljö. I förekommande fall innehåller tjuvtipparna ofta farligt avfall så som byggavfall, elavfall, vitvaror, men även hushålls-sopor och trädgårdsavfall. Förvaltningen eftersöker en samordnande funktion från staden samt möjlighet för stadsdelsförvaltningar att erhålla medel för dessa insatser. Att endast ta bort tjuvtippar i stadsdelsområdet bidrar inte till en långsiktig lösning till problemet. Informations- och kommunikationsinsatser med inriktning på attitydförändring i kombination med alternativa ställen att lämna avfall på krävs för att minimera farligt avfall i utemiljön.

Återvinningsstationerna i stadsdelsområdet är ofta nedskräpade och utsatta för skadegörelse. Ansvariga materialbolag i enlighet med producentansvaret brister i tillsyn och skötsel av stationerna vilket bidrar till att områden för nedskräpning ofta sprider sig till intilliggande park- och gatumark. Förvaltningen får utifrån detta motta återkommande klagomål från medborgare och får även bekosta extra städinsatser för att undvika ytterligare nedskräpning samt skadegörelse. Förvaltningen eftersöker en tydligare ansvarsfördelning mellan kommunen och materialbolagen gällande arbetet med underhåll av återvinningsstationerna. Stadsdelsförvaltningen vill betona att vid ett eventuellt utökat ansvar för extra städinsatser runt återvinningsstationerna också beaktas en ökad driftbudget. En möjlig åtgärd kan vara gemensamma riktlinjer för hur denna problematik ska bemötas samt att dialog med materialbolagen sker centralt från staden.

Intill återvinningsstationerna förekommer ofta olovligt uppställda klädinsamlingsboxar. Dessa insamlingskärl medför stor nedskräpning då de ofta är i dåligt skick och personer återkommande gör inbrott i och sprider materiel runt omkring dessa. Nedskräpningen genererar mycket klagomål från medborgare och missnöjet ökar när förvaltningen inte kan råda bot på grundorsaken till problematiken. Stadsdelsförvaltningen kan sällan göra något åt dessa kärl då de inte står på parkmark och att det blir

en juridisk utdragen process om ägandeförhållande. Förvaltningen föreslår därför att en central instans ansvarar för dessa frågor över hela staden och tar fram riktlinjer för hur staden ska arbeta med denna gemensamma problematik.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till utökat införande av mobila återvinningscentraler (ÅVC). Överlag krävs idag tillgång till bil eller annat fordon för att ta sig till ÅVC inom staden. Förvaltningen vill därför kunna utöka möjligheten för medborgare att återvinna och återbruka på rätt sätt även utan tillgång till bil eller annat fordon. För boende i stadsdelsområdet är ibland tillgång till bil begränsad och därför ser förvaltningen positivt på att SVOA kan utöka samt i förlängningen även permanenta arbetet med mobila ÅVC i staden. Detta ligger även i linje med miljöprogrammet om arbetet med att minska bilberoendet i staden. Det ställer dock krav på att information om dessa möjligheter verkligen når ut till hushållen i syfte att uppnå målsättningen om minskat bilberoende.

Avfallshanteringen ska fortsätta att vara en självklar del av den fysiska planeringen i enlighet med mål 4. Stadsdelsförvaltningens behov av avfallshantering behöver även säkerställas i tidiga skeden i synnerhet när nya bostadsområden planeras för. Förvaltningens styrda åtgärder är exempelvis i vissa fall platskrävande. Dels behöver driftentreprenör av parkmark etableringsytor för omhändertagande av material inom parkdrift, och dels till exempel ytor för utökad sortering av fraktioner från källsortering i offentlig miljö.

Inom övriga verksamheter som hanterar avfall i förvaltningen ser förvaltningen ett behov av centrala riktlinjer för vilken typ av avfallshantering som i första hand ska användas. Stadsgemensamma riktlinjer skulle innebära en likställighet inom staden och kunna användas som mall i tidiga skeden när om- och nybyggnationer genomförs. Förvaltningen eftersöker därför samordnande insatser vid exploatering och ny- samt ombyggnationer för att i tidiga skeden tillgodose utrymmen för parkdrift och centrala riktlinjer för typ av avfallsinsamling.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Järkeborn m.fl. (M), Anne-Lie Elfván (L), Anna-Klara Müntzing (MP) och Lars Rottem Krangnes (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Frida Bondesson (KD) som instämmer i det särskilda uttalandet från Christoffer Järkeborn m.fl. (M), Anne-Lie Elfván (L), Anna-Klara Müntzing (MP) och Lars Rottem Krangnes (C).

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Mycket av det som står i förslaget till avfallsplan är välkänt eftersom utgångspunkten är nuvarande plan. Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan med skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning med mera.

Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram 2020–2023 och klimathandlingsplan 2020–2023 skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan.

Nämnden är mest berörd av huvudmål 1 och 2 i avfallsplanen, huvudmålen har ett antal delmål som i sin tur har ett flertal åtgärder. Samtliga åtgärder som vi föreslår ta ansvar för finns att ta del av i bilagan *Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga*. Förvaltningen bedömer att flertalet åtgärder är genomförbara och vissa är redan påbörjade. Förvaltningen fokuserar sina synpunkter främst på de områden och åtgärder som berör vår verksamhet.

Stadsdelsförvaltningen ställer sig positiv till utökad verksamhet av mobila återvinningscentraler (ÅVC). Generellt sett behöver medborgare ha tillgång till bil för att ta sig till ÅVC inom staden. Förvaltningen vill utöka möjligheten för medborgare att kunna återvinna på rätt sätt även utan tillgång till bil eller annat fordon.

Det förekommer flera områden inom stadsdelsområdet där tillgång till bil är begränsad och därför ser förvaltningen positivt på att Stockholm vatten och avfall (SVOA) kan utöka samt i förlängningen även permanenta arbetet med mobila ÅVC i staden.

Synpunkter på huvudmål 1

Förvaltningen kommer flytta till nya lokaler i Hammarby sjöstad våren 2021, vid flytten kommer så mycket som möjligt av möblemanget flyttas med och nyanskaffning av inventarier sker endast om det är absolut nödvändigt. Detta för att vi ska vara resurs-smarta och minska konsumtionens klimatpåverkan. Det som inte går med i flytten kommer läggas ut på återbruketjänsten Stocket.

Förvaltningen har ett pågående arbete med att införa matavfallsinsamling i stadsdelsnämndens verksamheter där det är tekniskt möjligt. Många av nämndens kommunala förskolor och äldreboenden har matavfallsinsamling redan idag och vid nybyggnation av större verksamhetslokaler beställer vi installation av matavfallskvarn med kombitank (fettavskiljare/matavfall). Eftersom stadsdelsnämnden endast förhyr lokaler och ibland även delar soppetrymmen med andra hyresgäster har förvaltningen inte beslutsrätt i alla lägen.

Flertalet av avfallsplanens åtgärder är grundade i upphandlingsfrågor. Förvaltningen vill således framhålla behovet av informationsinsatser om vilka krav som är möjliga och effektivast att ställa inom avtalsupphandlingar på förvaltningen.

Synpunkter på huvudmål 2

2.1 Nedskräpning i stadsmiljön och grönområden ska minska Förvaltningen bedömer att föreslagna åtgärder är relevanta för att uppnå målsättningen att nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska. Att parker och grönområden ska upplevs rena, välskötta, trygga och tillgängliga är prioriterat för förvaltningen. Vissa åtgärder som föreslås utförs redan såsom att erbjuda skolklasser att delta i vårstädningsskampanj med skräpplockning och att tillämpa klimatsmarta alternativ i avfallshanteringen genom att ersätta gamla och trasiga skräpkorgar med självkomprimerande skräpkorgar med solcellsdrift.

Åtgärden att ”Hålla en hög standard i stadsdelarnas lekparkers så att de är fria från nedskräpning” bör enligt förvaltningen förtydligas då den är svår att förstå. Vad menas med hög standard? Är det lekplatsernas allmänna skick avseende lekutrustning mm och/eller renhållningsfrekvensen som åsyftas?

Beträffande åtgärden att kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning så genomför förvaltningen det idag främst genom digitala kanaler såsom Facebook, på förvaltningens hemsida samt på de självkomprimerande skräpkorgarna med solcellsdrift. Förvaltningen gör bedömningen att stadsgemensamma kommunikationsinsatser är effektivare än ett alltför delegerat ansvar kring kommunikation.

2.2 Uppkomsten av marint skräp ska minska

Förvaltningen anser att huvudansvarig förvaltning eller bolag ska utses för genomförande av föreslagna åtgärder enligt samma struktur som gäller för renhållning på land.

Förvaltningen uppskattar att avfallsplanen bekräftar att Stockholms Hamn AB, på uppdrag av trafikkontoret, kontinuerligt genomför renhållning av vattenytor och strandkanter i centrala Stockholm.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Avfallsnämnden som svar på remissen.

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m.fl. (S), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan med skärpta krav på cirkulär ekonomi, matavfallsinsamling, minskad resursanvändning med mera.

Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram 2020–2023 och klimathandlingsplan 2020–2023 skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan och att göra uppföljning i verksamhetsberättelsen.

Varje huvudmål har ett antal delmål som i sin tur har ett flertal åtgärder. Nämnden är berörd av knappt trettio åtgärder. Samtliga åtgärder som nämnden föreslås ta ansvar för finns att ta del av i remissens bilaga Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga. Förvaltningen bedömer att dessa åtgärder är genomförbara och flera åtgärder arbetar förvaltningen redan med.

Mål 1 berör bland annat återanvändning av produkter och staden har marknadsplatsen Stocket där inventarier som blivit över kan annonseras och få ny plats hos någon annan av stadens förvaltningar och bolag. När förvaltningens huvudkontor renoverades under det gångna året inventerades och dokumenterades samtliga inventarier. Många inventarier återanvändes i de nya lokalerna. Förvaltningen erfor att det tigha tidsschemat för ombyggnation samt begränsade möjligheter att lagerföra inventarier gjorde att Stocket inte kunde användas i önskad utsträckning. Det tog för lång tid innan produkterna hämtades, om de ens hämtades. Förvaltningen anser att det är problematiskt att staden endast har volymmål avseende antalet annonser på Stocket. Det skulle behöva kompletteras med andra mål för att styra inköp av inventarier dit, i syfte att öka flödet av produkter på Stocket. Förvaltningen arbetar med att ta fram ett eget informationsmaterial till verksamheterna kring avfallsfrågan och då även kring åter-

bruk. Detta för att ge ökad kunskap om hur verksamheterna kan arbeta med avfall enligt EU: avfallshierarki och hur det praktiskt går till. Ett sådant samlat material skulle med fördel kunna tas fram centralt och spridas inom stadens verksamheter.

Genom att utöka material- och energiåtervinningen inklusive matavfall bidrar vi till en cirkulär ekonomi där uttaget av råvaror minskar. Insamlingen av matavfallet minskar CO₂ utsläppen då de används till förnybart bränsle. Än bättre med insamling via kombitank än kärll då även transportererna minskar. För att kunna göra detta behövs investeringsmedel till installation av matavfallsskvarn och kombitank och kärlskåp. Dessa investeringar leder till både minskade driftkostnader och en klimatnytta som även går i linje med bland annat målet om ökad matavfallsinsamling. Förvaltningen föreslår att det ska gå att söka klimatinvesteringsmedel för dessa investeringar.

Av de fyra huvudmålen har stadsdelsförvaltningarna framför allt ansvar för åtgärder inom mål 2 Nedskräpningen i staden ska minska. Förvaltningen bedömer att föreslagna åtgärder kan genomföras. Åtgärder som att se till att parker och grönområden upplevs som rena, välskötta, trygga och tillgängliga är prioriterat för förvaltningen. Vissa åtgärder som föreslås har utförts i många år som exempelvis att ungdomar har skräpplockning som feriearbete och att vårstädning av grönområden utförs av skolklasser och föreningar.

Förvaltningen ser ett stort behov av samverkan mellan trafikkontoret och stadsdelsförvaltningarna kring skräphanteringen på allmän platsmark. Det vill säga gatumark som trafikkontoret ansvarar för och parkmark som fjorton stadsdelsförvaltningar ansvarar för. Överlag anser förvaltningen att en huvudansvarig förvaltning eller bolag ska utses när en specifik åtgärd handlar om samverkan mellan olika verksamheter i staden. Saknas ett tydligt uppdrag är det lätt att ingen tar initiativet till att genomföra åtgärden.

Kommunikation om nedskräpning är ett viktigt område att samverka kring även framöver. Förvaltningen anser att åtgärderna under delmål 2.1 Nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden ska minska borde kunna slås samman så att rubriken blir exempelvis Åtgärder som utförs av verksamheter inom Stockholms stad. På detta sätt rubriceras åtgärder under övriga delmål och det skulle fungera även under detta mål.

Angående uppföljning av målen om nedskräpning så anges att det är miljöförvaltningen som använder medborgarenkäten. Förvaltningen vill poängtera att medborgarenkäten även är viktig i stadsdelsförvaltningarnas arbete med uppföljning, tillsammans med trygghetsmätningen och statistiken över inkomna synpunkter från allmänheten via Synpunktportalen. Metoderna för att mäta och uppskatta mängden skräp i park- och stadsmiljö behöver utvecklas för att bättre kunna användas i stadsdelsförvaltningarnas uppföljningsarbete.

Åtgärden Hålla en hög standard i stadsdelarnas lekparker så att de är fria från nedskräpning behöver omformuleras och bli tydligare för att kunna uppnås. Hög standard i lekparker minskar inte per automatik nedskräpningen, ibland tvärtom. Förvaltningen kan vidta åtgärder såsom att öka städfrekvenser och att placera ut fler skräpkorgar, men så länge det finns besökare i populära parker kommer de aldrig att bli helt fria från nedskräpning.

Förvaltningen välkomnar att avfallsplanen har som ambition att arbeta med att tydliggöra för stockholmarna hur olika typer av avfall ska hanteras. Det är viktigt då förvaltningen ofta får synpunkter på att stadens återvinningsstationer, samt storsäckar/byggsäckar som står på allmän platsmark, både upplevs skräpiga och att skräpet sprider sig till närliggande parkmiljöer. Detta kan delvis bero på att det är svårt för invånare att veta var de kan lämna vissa typer av avfall.

Ett exempel på åtgärd som enligt förslaget ska utföras av stadsdelsförvaltningarna är att: Kommunicera kring arbetet med att hålla rent samt motverka nedskräpning. Förvaltningens främsta kanaler för kommunikation är digitala, såsom Facebook och förvaltningens hemsida. Förvaltningen bedömer att stadsgemensamma kommunikationsinsatser är effektivare än ett alltför delegerat ansvar kring kommunikation.

En annan föreslagen åtgärd är: Identifiera källorna till marin nedskräpning för att kunna sätta in förebyggande åtgärder. Det som förvaltningen identifierar som den mest uppenbara källan till nedskräpning vid, och i, stadsdelsområdets vattendrag är försäljning av engångsprodukter från caféer, kiosker, mataffärer och liknande. Förvaltningen har svårt att åtgärda detta på egen hand. Det kräver omfattande samverkan inom staden och med andra aktörer. Förvaltningen föreslår att en central förvaltning får uppdraget att leda ett stadsövergripande projekt inom detta område, exempelvis miljöförvaltningen.

Förvaltningen ser positivt på att det under 2020 kommer att öppnas en sorteringsanläggning för mat- och restavfall i Högdalen. I samband med byggandet av anläggningen stängdes återvinningscentralen för trädgårdsavfall som fanns där. Istället ska motsvarande verksamhet byggas upp i Bromma. I förvaltningens arbete med skötsel och utveckling av stadsdelsområdets parkmiljöer uppkommer stora mängder trädgårdsavfall. För att minska transporter önskar förvaltningen att anläggningar för trädgårdsavfall etableras på fler platser i Stockholm.

Tjuvtippar är ett stort problem för stadsdelsförvaltningen att hantera inom driftbudgeten för park och stadsmiljö. I förekommande fall innehåller tjuvtipparna ofta farligt avfall såsom byggavfall, elavfall, vitvaror, men även hushållssopor och trädgårdsavfall. Förvaltningen eftersöker en samordnande funktion från staden samt möjlighet för stadsdelsförvaltningar att erhålla medel för dessa insatser.

Under mål 4 anges att avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering och är en viktig förutsättning när Stockholm växer. Förvaltningen vill framföra vikten av att inkluderas i tidigt skede när nya områden planeras. Detta för att bland annat säkerställa rätt kvaliteter i parkmiljöerna men även för att säkerställa att utrymme finns för exempelvis etableringsyta för parkskötselentreprenörer, källsortering och parkkompost. I stadsutvecklingen förespråkar förvaltningen en ökad så kallad områdesplanering, vilket bland annat skapar möjlighet för ökad samverkan kring avfallsfrågor.

AB Familjebostäder

AB Familjebostäders yttrande daterat den 31 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

I delmål 1.3 föreslås att fastighetsbolag ska skapa sorteringsmöjligheter för boende och verksamheter samt informera om dessa. Familjebostäder vill poängtera att bolagets möjlighet att informera om sorteringsmöjligheter och resultat bygger på att kvalitetssäkrad statistik om insamlade mängder kan redovisas, minst månadsvis. Först då har bolaget möjligheter att aktivt arbeta med resultatet genom att genomföra förbättringsåtgärder där det behövs och att hålla hyresgäster löpande uppdaterade på deras insatser. Stockholm Vatten och Avfall bör säkerställa sådan statistik.

I delmål 1.4 föreslås att fastighetsbolag kan erbjuda fastighetsnära insamling av farligt avfall och elavfall där så är möjligt.

Familjebostäder konstaterar att denna insamlingsform inte är genomförbar. En förutsättning för fastighetsägare att beställa hämtning av farligt avfall är att det farliga avfallet förvaras inomhus i låst, godkänt skåp för farligt avfall. Eftersom skåp för farligt avfall ska hållas låst krävs att insamlingsplatsen är bemannad för att ta emot farligt avfall. Det vore alltför resurskrävande för bostadsföretag att ha egen personal tillgänglig för att ta emot farligt avfall från hushållen. Förslaget bör utgå i sin helhet.

I delmål 1.7 föreslås att insamling av textil till återanvändning i anslutning till bostäder ska det planeras för där så är möjligt.

Familjebostäder anser att det behöver beaktas vilka uppställningsplatser som i dessa fall kommer att behövas eftersom det redan är ansträngt om utrymme. Det är viktigt att hanteringen inte innebär att en ytterligare fraktion behöver adderas i bostadsbolagens miljöhus.

I delmål 2.1 är ett förslag på åtgärder att genomföra pilotprojekt med platssamverkan på tre platser Sergels torg, Medborgarplatsen och Hässelby torg för att minska nedskräpningen.

Familjebostäder rekommenderar att pilotprojektet genomförs i ett bostadsområde där nedskräpning är ett befintligt problem och där det finns en förhållandevis fast befolkning som kan vara en del av lösningen, exempelvis Rinkeby. Ett positivt resultat i ett sådant område kan direkt appliceras på andra utsatta områden.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s yttrande daterat den 8 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Som fastighetsägare erbjuder Micasa Fastigheter regelmässigt sina hyresgäster möjligheten till fastighetsnära källsortering av avfall. Ett utökat antal fraktioner, utöver dagens nio (*plus tre för farligt avfall*), kräver dock utrymme som inte alltid finns att tillgå i befintlig bebyggelse.

Fraktionen grovavfall erbjuder Micasa Fastigheter inte regelmässigt idag. Att till- skapa utrymme för denna fraktion i befintliga fastigheter är som regel mycket svårt ur arbetsmiljö-, brand-, och skadedjurshänseende. Hyresgäster hänvisas till att nyttja Staden återvinningscentraler.

Förslaget till avfallsplan innehåller en formulering om att fastighetsbolagen om möjligt ska kunna erbjuda insamling av farligt avfall (FA) och elavfall. Att hantera, mellanlagra och bortforsla FA är styrt av lagstiftning och innebär ett stort ansvar. Micasa Fastigheter erbjuder idag insamling av vanligt fastighetsanknutet FA i form av batterier, ljuskällor och mindre elavfall. Att samla in varierat FA som kan uppkomma genom hyresgästers förehavanden är resurskrävande och innebär ett betydande ansvar vilket bolaget ser betydande svårigheter i att axla. .

Insamlingsmöjlighet för matavfall ingår som en av Micasa Fastigheters uttalade standardfraktioner. Hyresgäster väljer själva om de vill använda sig av möjligheten att samla in matavfall. Informationsinsatser görs för att öka intresset. Det är dock av vikt, bl.a. för informationsinsatserna och våra hyresgästers motivation, att korrekt och kontinuerlig återkoppling och statistik kommer tillbaka till abonnenter och nyttjare.

Stadens återbruksverksamhet genom Stocket ses som ett komplement vid komplettering och anpassning av arbetsplatsen och vidareförmedling av kontorsmöbler. I förslaget till avfallsplan framgår inte tydligt hur uppföljning mot detta mål ska ske. Det är av vikt att styrning och uppföljning är relevant för det övergripande syftet att återbrukbara produkter inte i onödan blir avfall.

Avseende avsnittet om byggrelaterat avfall som tas upp i förslaget bör denna textmassa harmoniseras med och hänvisa till den handlingsplan som staden tar fram avseende ”Cirkulärt byggande med fokus på minskat byggavfall”.

En ny avfallsförordning (2020:614) har börjat gälla efter sommaren. Skärpningar inom olika områden kan föranleda ett behov av översyn av det nu presenterade förslaget till avfallsplan.

Skolfastigheter i Stockholm AB

Skolfastigheter i Stockholm AB:s yttrande daterat den 8 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

SISAB anser att reviderar avfallsplan överensstämmer med bolagets pågående arbete och ambitioner. Det saknas idag uppgifter för hur mycket byggavfall som genereras inom Stockholms stad men det är till synes stora mängder som måste minska för att nå stadens uppsatta miljömål. Byggavfall har en betydande påverkan ur ett resurshushållningsperspektiv samt miljöpåverkan. Ett helt cirkulärt byggande är idag en utopi men stegvis behöver branschen och SISAB röra sig mot det målet.

Ett verktyg för att främja en cirkulär bygg- och rivningsprocess är genom upphandlingskrav och därigenom gynna metoder och företag som driver den här utvecklingen. SISAB och stadens övriga byggande bolag har tagit fram gemensamma krav för bygg-

och rivningsavfall. Kraven fokuserar på att minska avfallsmängderna i själva byggproduktionen. Kraven utgår från Byggföretagens Resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande och rivning 2019 men har anpassats och preciserats för bolagens utmaningar och förutsättningar. Att stadens byggande bolag tar ett samlat grepp med gemensamma krav är en styrka och skapar en tydlighet gentemot branschen i linje med avfallsplan.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB:s yttrande daterat den 4 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Hamnar fick under våren 2020 möjlighet att lämna synpunkter i arbetet att ta fram en ny avfallsplan för Stockholm. Stockholms Hamnar välkomnar att ett flertal av synpunkterna har beaktats i det förslag som nu har remitterats.

Avfallsplan för Stockholm 2021-2024

Stockholms Hamnar konstaterar att förslaget till avfallsplan är ambitiöst, när det gäller mål, delmål och föreslagna åtgärder. I planen ingår en stor mängd relativt detaljerade åtgärder och det är angeläget att det sker en samordning med de ägardirektiv och aktiviteter som ingår i stadens budget. Det är också viktigt att tydliggöra vem som är huvudansvarig för att genomföra åtgärden i de fall flera aktörer omnämns, se mer under avsnitt om Mål 2 nedan.

Delmål 1.5: Mängden matavfall som behandlas biologiskt för biogasutvinning och näringsåterförsel ska öka till minst 70 procent samtidigt som matsvinnet i staden ska minska

Stockholms Hamnar har, utöver arbetet med att minimera sitt matsvinn och sortera ut sitt matavfall, även ett ansvar för att fartyg med servering av mer än 25 portioner ombord ska kunna lämna ifrån sig matavfall separat. Detta ansvar bör framgå i avfallsplanen.

Mål 2: Nedskräpningen i staden ska minska

Nedskräpning är ett angeläget område och högt prioriterat i stadens budget. Stockholms Hamnar ser positivt på att det ges ett eget mål i avfallsplanen. Det är också bra att bottenstädning som utförs på ideell basis lyfts fram som en åtgärd som ska stödjas och att behov och ansvar ska utredas. Utöver antal skräpkorgar i sjönära lägen vill Stockholms Hamnar lyfta fram betydelsen av vilken typ av skräpkorg det är, för att uppnå ett bra resultat

En generell synpunkt avseende målområdet är att ansvarsfördelningen mellan olika verksamheter inom Stockholms stad behöver vara tydligare. Föreslagen åtgärd om att ”Utveckla samverkan mellan olika aktörer och tydliggöra ansvarsområden” ser Stockholms Hamnar därför som central och en viktig utgångspunkt för att fastställa ansvar för övriga åtgärder inom målområdet. Dock framgår det i bilaga 1 Sammanställning av

alla åtgärder och ansvariga att olika aktörer omnämns som ansvariga för nämnda åtgärd på olika ställen (se sidan 6 respektive sidan 17 i bilaga 1).

Dessutom anser Stockholms Hamnar att fler aktörer än trafikkontoret behöver vara involverade i åtgärden under delmål 2.1 att "Ta fram en handlingsplan för minskad nedskräpning på land och i vatten".

Stockholms Hamnar vill tydliggöra att ett ökat fokus på åtgärder mot nedskräpning sannolikt kommer att innebära ökade kostnader för verksamheter inom staden.

Mål 4: Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

Stockholms Hamnar instämmer i avfallsplanens bedömning att, i och med att tippning av snö i vattenområden endast får ske med dispens, det är nödvändigt att lämpliga ytor finns reserverade för snöhantering i staden.

Stockholms Hamnar vill vidare betona vikten av att staden möjliggör tillräckliga ytor för att ställa kärl/containrar på de platser där avfall lämnas. I annat fall kan skyldigheten att ta emot sorterat avfall inte fullgöras.

Bilaga 2 Beskrivning av avfallshanteringen i Stockholms stad

På flera ställen i bilagan är "hushållsavfall" omnämnt. Detta bör ersättas av "kommunalt avfall" då begreppet "hushållsavfall" har tagits bort i och med ny avfallsförordning.

Definitionen av "fartygsgenererat avfall" bör vara enhetlig, dvs. det bör tydliggöras att i begreppet ingår både fast och flytande avfall.

Stockholms Hamnar vill slutligen framhålla potentialen i insamling av matavfall från fartyg i reguljär trafik (skärgårds/färjetrafiken) samt att det dokument som en stor del av stadens bolag tillsammans har tagit fram, "Gemensamma krav för bygg- och rivningsavfall", bör omnämnas under avsnitt "Bygg- och rivningsavfall".

Detta svar har inte behandlats av Stockholms Hamn AB:s styrelse.

AB Svenska Bostäder

AB Svenska Bostäders yttrande daterat den 8 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Svenska Bostäder (nedan Bolaget) anser att förslaget är ambitiöst och genomarbetat. Det är exempelvis positivt att varje avsnitt med åtgärder och ansvariga aktörer följs av hur uppföljningen av nyckeltal (i de fall det finns) ska ske.

Bolaget noterar vidare att remissförslaget överlappar flera andra styrande dokument, exempelvis utifrån handlingsplanen för mikroplast, stadens kemikalieplan och den kommande handlingsplanen för byggavfall. Bolaget arbetar efter den plan som i dag ligger till grund för denna remiss.

Bolaget har följande synpunkter:

1. I tabellen i 1.1. och 1.2 upprepas samma aktivitet för Stocket.
2. Angående matavfallsinsamling - 1.5 och 3.2

I de fall som dispens måste ansökas hos Miljö- och hälsoskyddsnämnden vore det effektivt om en resurs på miljöförvaltningen är avsatt för allmännyttans bostadsbolag i syfte att lära känna verksamheterna och deras förutsättningar och utmaningar.

3. Angående farligt avfall - 1.4

Att erbjuda fastighetsnära insamling av farligt avfall till våra hyresgäster gör att vi exempelvis måste ansöka om tillstånd för att få mellanlagra farligt avfall. Det innebär även att vi måste åtgärda utrymmen mm för att lagring ska kunna ske. Vi ser det inte som rimligt att utföra.

4. Angående kommunikation - 1.4

I den information som riktar sig till stadens invånare bör SVOA använda sig av bostadsbolagen som en kanal, allmännyttan har tillsammans ca 75 000 lägenheter. Uppföljningsmöten är även önskvärt där de allmännyttiga bostadsbolagen får ta del av information, statistik och förbättringsområden mm för att på bästa sätt arbeta framåt.

5. Aktiviteterna 1.3 "Fastighetsbolag ska skapa sorteringsmöjligheter för boende och verksamheter samt informera om dessa" och 3.2 "Fastighetsbolagen kan bidra till att skapa förutsättning för bostadsnära insamling av förpackningar" är motsägelsefulla.
6. I de åtgärdsförslag som ges bör en översyn av formuleringarna göras för att tydliggöra vilken status respektive åtgärd har. I flera fall är inte heller "kan", "bör" eller "ska" alls uttalat.

Stockholm Business Region AB

Stockholm Business Region AB:s yttrande daterat den 28 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region (SBR) välkomnar den nya avfallsplanen och stödjer dess strategiska avsikt, att ge avfallsfrågan en större vikt vid planering av nya områden, miljöbedömningar och i främjande av ett fossilfritt och hållbart Stockholm 2040. Bolaget värdesätter särskilt, utifrån sitt uppdrag att marknadsföra Stockholm internationellt, att Stockholm Vatten och Avfalls sätter ett högt mål om att vara ledande inom avfallshandling.

Hyresgästföreningen i region Stockholm

Hyresgästföreningen i region Stockholms yttrande daterat den 11 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Den nya reviderade avfallsplanen är väl genomarbetad och täcker på ett bra sätt in det väsentliga i hanteringen av avfall. Som helhet är det alltså en bra plan framåt. Vi tycker det också är positivt att det i planen finns skrivelser och punkter om att råd ska

tas fram till fastighetsägare för hur de kan informera sina hyresgäster om förebyggande och hållbar avfallshantering. Vidare tycker vi att skrivelsen om att fastighetsägaren ansvarar för att hyresgäster får information om hur hanteringen fungerar i fastigheten är mycket bra, då det tydliggör vilket ansvar fastighetsägaren har. Det är dessutom bra att hushållen känner till hur viktig hållbar avfallshantering är, för att kunna ta ansvar och agera på ett miljö- och klimatmässigt hållbart sätt.

Håll Sverige Rent

Håll Sverige Rents yttrande daterat den 11 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Tack för att vi på Håll Sverige Rent får möjligheten att lämna synpunkter på kommande avfallsplan.

Vi är glada över att arbetet med att förebygga nedskräpningen har fått så stort utrymme i planen och det är en gedigen lista med åtgärder och aktiviteter upptagen.

Vi skulle vilja se en permanent organisation med åtminstone en dedikerad projektledare som arbetar för att minska nedskräpningen i staden – och som börjar med att ta fram den handlingsplan för minskad nedskräpning på land och i vatten som nämns i avfallsplanen. Det bör vara en projektledare som sitter centralt och kan arbeta övergripande tillsammans med Trafikkontoret, stadsdelsförvaltningar och de andra aktörer som nämns under ”Aktörer”.

Det vi saknar i planen är nyckeltalen och de målsättningar som finns för dessa – som Skräpmätningar, Medborgarenkäten och Stadsmiljöenkäten. Vad visar dessa idag och vad är målet under planperioden? Hur ska det följas upp?

I övrigt ser vi att en minskad nedskräpning borde vara en naturlig följd av den rad med åtgärder som listas i avfallsplanen – så länge dessa får resurser att genomföras.

Gällande den marina nedskräpningen har Håll Sverige Rent verktyg för att kartlägga denna som Stockholms stad fritt kan ta del av – och självklart är vi behjälpliga med rådgivning och vår övriga kunskap inom nedskräpning och återvinning. Tillsammans kan vi uppnå visionen om en minskad nedskräpning och en gemensam ansvarskänsla för stadsmiljön!

Under ”Åtgärder som utförs av trafikkontoret”: ”Vi håller rent” har bytt till det nygamla namnet Skräpplockardagarna.

Länsstyrelsen Stockholm

Länsstyrelsen Stockholms yttrande daterat den 31 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen med avfallsplanen arbetar för att de nationella miljömålen ska uppfyllas.

Länsstyrelsen yttrar sig över förslaget till avfallsplan med utgångspunkt ifrån Naturvårdsverkets föreskrifter 2020:6 och finner att relevanta delar i huvudsak ingår i förslaget till avfallsplan. Avsnitt som kan förtydligas är hur avfallsplanen uppfyller föreskrifterna §§ 15, 17, 18 och 20.

Beträffande föreskrifterna:

15 § bör det på ett tydligare sätt framgå vilka anläggningar som kommunen bedömer var nödvändiga för att förebygga och hantera det avfall som kommunen ansvarar för.

17§ bör det tydligare framgå för vilka deponier Stockholms kommun varit verksamhetsutövare samt vilka åtgärder som är vidtagna och planerade för att förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljö.

18 § avsatt plats för beskrivning av hur samrådet har genomförts saknas.

20 § en beskrivning av vilka kommunala funktioner som har medverkat vid framtagande av avfallsplanen saknas.

Storsthlm

Storsthlms yttrande daterat den 8 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Storsthlm kan konstatera att *Avfallsplan för Stockholm 2021-2024* i alla sina delar speglar stadens sedan länge höga ambition att arbeta för minskade avfallsmängder och ökad återvinning samt ökad återanvändning. Denna avfallsplan sätter också avfaller i ett cirkulärt perspektiv med ett förhållningssätt som utgår från att även om materialet i avfaller kan återvinnas är det bättre för klimatet och miljön att undvika att avfaller överhuvudtaget uppkommer. Det förebyggande åtgärdsarbete som beskrivs i planen utgår även det från att om möjligt undvika att avfaller uppstår. Storsthlm anser därför att avfallsplanen är ett gott exempel på vägledande dokument som beskriver förutsättningarna för en modern och klimatvänlig avfallshantering.

Stockholm yttrar sig av lokalpolitiska skäl inte i detalj när det gäller enskilda kommuners val av åtgärder, vilket innebär att Storsthlm inte heller har några synpunkter på målsättningar eller operativa genomförande av genomförandet.

1. Avfallsplanen stärks ytterligare genom regional samverkan

Sthlm stödjer förslaget om att måluppfyllelsen i planen är beroende nära samverkan med omvärldens aktörer.

Storsthlm vill med detta yttrande betona hur betydelsefull en region samverkan är för avfallsplanens genomförande. Planen bör även kunna inspirera regionala avfallsaktörer till ökade målsättningar och även öka regional kommunal samverkan inom området. Storsthlm noterar att detta också formuleras i avfallsplanen: ”*Staden kan dock inte uppnå målen på egen hand utan arbetet behöver ske på ett sätt som ska stimulera och*

stärka samverkan och utveckling.”. Storsthlm ser med det som utgångspunkt att Stockholms stad genom Stockholms Vatten och Avfall samt andra förvaltningar bör vara drivande krafter i det regionala samarbetet i syfte att nå målen i avfallsplanen. Den funktionella regionen blir aldrig starkare än när alla dess delar samverkar.

2. Regionala principer för återvinningscentraler

Storsthlm anser att planens frågor knyter an till det arbete som pågår med hitta en ökad samverkan kring ÅVC-aktörer.

Den absoluta majoriteten av länets kommuner, bland andra Stockholms stad, har nu ställt sig bakom de regionala principerna för återvinningscentraler som Storsthlm tagit fram. Dessa är

1. Invånarna i Stockholms län ska ha möjlighet att nyttja återvinningscentraler oberoende av kommungränser. Fri rörlighet ska råda.
2. Ekonomisk utjämning ska ske mellan de ÅVC-ansvariga organen, så att kostnader för privatpersoners besök på återvinningscentraler belastar avfallskollektiven på ett rättvisande sätt.
3. De ÅVC-ansvariga organen bör sträva efter att på lång sikt samlas kring benämningar, skyltning m.m. som gör verksamheten så enkel, bekväm och begriplig som möjligt göt privatpersoner och företag.

I dagsläget pågår arbetet med att i en samverkansöverenskommelse konkretisera princip nummer två i vilket SVOA:s och Stockholms stads medverkande är avgörande för slutresultatet. Storsthlm ser att detta arbete med fördel kan beskrivas i planen, då det uppdraget även ligger i linje med avfallsplanens målsättningar.

3. Mål för att minska nedskräpning

Avfallsplanen är i stora delar en revidering av den nu gällande avfallsplanen och Storsthlm ser positivt på att nya relevanta huvudmål tillkommer.

Ett viktigt föreslaget huvudmål syftar till att förebygga att nedskräpning förekommer. Att nedskräpning i offentliga miljöer ökar den upplevda otryggheten kan inte underskattas. I avfallsplanen beskrivs ett antal åtgärder för att nå målet om att minska nedskräpningen i stadsmiljön och grönområden. Dessa åtgärder bör vara av största betydelse för Stockholms stads övriga trygghetsarbete.

4. Korrelerar med andra mål

Storsthlm ser stora fördelar med att avfallsplanen korrelerar med mål kopplade till Stockholms övriga handlingsplaner såsom Stockholms stads miljöprogram 2020-2023 samt klimathandlingsplan 2020-2023.

Storstockholms brandförsvaret

Storstockholms brandförsvares yttrande daterat den 9 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Storstockholms brandförsvaret (SSBF) har av Stockholm Vatten och Avfall erbjudits möjlighet till yttrande avseende rubricerat ärende. Yttrandet behandlar tekniska olycksrisker, eventuella åtgärder samt räddningstjänstens möjligheter för insatser.

Om avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen

SSBF anser att redovisade miljökonsekvenser avseende tekniska olycksrisker är svårbedömda utifrån räddningstjänstens perspektiv eftersom miljöbedömningens avgränsning utesluter den direkta påverkan från befintliga och planerade anläggningar.

Övrigt

SSBF ställer sig positivt till förslaget att avfallshantering ska vara en del i stadens fysiska planering. Detta möjliggör att även risker för brandspridning samt räddningstjänstens möjligheter för räddningsinsatser tas i beaktande i tidigt skede.

I planen föreslås att tillgängligheten av avfallsinsamling för stadens innevånare skall förbättras genom ombyggnation eller etablering av nya anläggningar vilket innebär nytt markanspråk. SSBF anser att både permanenta men även temporära avfallsinlämningsplatser planeras med hänsyn till att åtkomligheten för räddningstjänstens fordon i stadsmiljön inte försämras.

Av erfarenhet vet SSBF att bränder i avfallsanläggningar vanligen är svårsläckta och varar lång tid. Dessa släckinsatser resulterar ofta i att stora mängder kontaminerat släckvatten uppkommer. SSBF anser att ytor avsedda för avfallshantering skall vara tätgjorda för att kunna effektivt samla upp förorenat släckvatten. Detta kan bidra positivt till att nå de nationella miljömålen avseende giftfri miljö samt levande sjöar och vattendrag.

Söderhalls Renhållningsverk AB - SÖRAB

Söderhalls Renhållningsverk AB - SÖRAB:s yttrande daterat den 9 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Allmänt

Dokumentet är som helhet tydligt, konkret och pedagogiskt upplagt.

Vi tycker det är bra att det tydligt framgår att: *"Framtagandet har följt Naturvårdsverkets gällande föreskrifter om innehållet i en avfallsplan. En revision av Naturvårdsverkets föreskrifter har pågått under samma period som framtagandet av avfallsplanen. Stockholm Vatten och Avfall har försökt att ta hänsyn till förändringar i*

föreskrifter som förväntas träda i kraft efter revisionen.” Vad vi dock saknar är förtydligande av vilka föreskrifter som avses då referenser i bilagorna görs till specifika paragrafer, alltså om det refereras till NFS2017:2 eller NFS2020:6.

Arbetet med schaktmassor, bygg- och rivningsavfall omfattar strömmar som rör sig över regionen oavsett var kommungränserna går. Det är en komplicerad fråga att arbeta med och SÖRAB ser gärna ett utökat samarbete med Stockholm rörande detta under planperioden.

Specifika synpunkter

Bilaga A

Tabell 2, sid 6, e.u. bör bytas mot i.u. i enlighet med vad som står i Bilaga 2A

Målen, allmänt

Vissa mål är utformade på ett sätt som kan vara svårt att följa upp. Även då uppföljning står inskriven så framgår inte var nivån för uppfyllnad ligger. Exempel på detta återfinns under delmål 4.4:

”Uppföljning och nyckeltal: Beskriv hur arbetet har vidareutvecklats för att nå delmålet (Stockholm Vatten och Avfall)”

Även där målet är kvantitativt så saknas beskrivning av målnivå, dvs hur vet man att målet är uppnått. Exempel på detta återfinns under delmål 1.2:

” Uppföljning och nyckeltal: Statistik på hur mycket som lämnas till återbruk i stadens insamlingssystem (Stockholm Vatten och Avfall).

Mängd material återanvänt via Stocket (serviceförvaltningen)

Tillgänglighet för återbruk, kundundersökning (Stockholm Vatten och Avfall)”

Det är bra att avloppsslam, snömassor och spill vid produktion tas upp särskilt.

Åtgärder är uppdelade utifrån vem som ansvarar, det är mycket tydligt och pedagogiskt.

Mål 1

I mål 1 framgår det tydligt i beskrivningen att det omfattar boende och verksamma. Men gäller detta endast hushållsavfall (kommunalt avfall) eller inkluderar det även insamlat avfall från offentlig miljö? Detta behöver förtydligas och hänsyn bör tas att även detta avfall omfattas av EU:s avfallshierarki. Om mål 1 inte inkluderar insamlat avfall från offentlig miljö bör detta förtydligas på annan lämplig plats.

Mål 2

Vi ser positivt på att nedskräpning lyfts fram som ett eget mål.

Mål 3

I den beskrivande texten för mål 3 finns en punktlista över vad som behandlas under detta mål. Detta skulle med fördel kunna läggas in i samtliga målbeskrivningar, för ökad tydlighet och av pedagogiska skäl.

Bilaga A2

Vi föreslår att begreppet Kommunalt avfall införs och används genomgående i dokumentet.

- Tabell på sidan 7, hur kan totalmängden matavfall år 2014 och 2018 understiga det som går till rötning?

	2010	2014	2018
Rötning	1 638	14 239	23 680
Central kompostering	3 976	0	0
Hemkompost	579	208	217
Totalt utsorterat matavfall	6 409	14 495	20 890

- Figur 3 på sidan 9 är otydlig.
- Figur 4 på sidan 10, saknar färgförklaring för "övrigt".
- Sidan 17, Rubrik 3.2.4, 5e stycket, konstig meningsbyggnad: "Vattenverksmullen används sedan 2019 som på jordbruksmark eller i jordprodukter."
- Sidan 20, bör nämnas att regeringen avser att avskaffa producentansvaret för returpapper och lägga över det på kommunerna. Kan även nämnas att det finns en osäkerhet rörande förpackningsförordningen då inga system som ansökt om TIS blivit godkända.
- Sidan 21, sista stycket under rubriken Insamling och behandling: fragmenterats ersätts med fragmenteras, förbrännas ersätts med förbränns.
- Sidan 22, under rubriken Batterier, Insamling och behandling, sista stycket: framgår inte vad Recipo är för en aktör.
- Sidan 22, under rubriken Bilar, Insamling och behandling, sista stycket: framgår inte hur många procent av bilens vikt som ska återvinnas/återanvändas.
- Sidan 24, tabell 6: utgör värme från renat avloppsvatten samt el verkligen energikällor, är de inte produkter utlevererat från anläggningarna?

Bilaga A3

- Beteckning (NFS-nummer) på vägledning som refereras till bör framgå, då det i bilagan refereras till specifika paragrafer.

Bilaga A8

- Ordet "Kommunalt avfall" står med i ordlistan medan ordet "hushållsavfall" inte finns med men används i definitionen av "grovavfall". Vårt förslag är att det i beskrivningen av "Kommunalt avfall" framgår att detta ersatt ordet "Hushållsavfall" i avfallslagstiftningen från och med år 2020. Alternativt lägga till ordet "Hushållsavfall" i ordlistan och där hänvisa till "Kommunalt avfall".
- Ordet "hushållsavfall" används fortfarande i beskrivningen för delmål 3.1 och i åtgärderna under delmål 4.3.

Reservationer m.m.

Fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Jan Valeskog m.fl. (S) och Clara Lindholm (V) enligt följande.

att delvis godkänna kontorets svar på remissen samt att därutöver anförda följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbudet förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar trans-

porter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och ottydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varustransporter måste ske. Varustransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshantering även i andra kommuner ger upphov till koldioxidut-

släpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

1.1 Den totala mängden avfall ska minska

- Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp

1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas

- Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen

1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent

- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska

- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
- Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
- Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
- Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
- Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt

1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka

- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
- Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall

3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda

- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna

3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö

- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning

4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall

- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon

4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas

- Utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Karin Lekberg m.fl. (S) och Deniz Butros m.fl. (V) enligt följande.

att godkänna kontorets svar på remissen samt att därutöver anför följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer

som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och re-dovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbudena förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopsugar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och ottydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varutransporter måste ske. Varutransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i

avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebära alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

1.1 Den totala mängden avfall ska minska

- Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp

1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas

- Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen
- 1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent
- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.
- 1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska
- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
 - Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
 - Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
 - Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
 - Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt
- 1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka
- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
 - Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall
- 3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda
- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna
- 3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö
- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning
- 4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall
- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon
- 4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas
- Utredda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Nassir Abdullahi Ali m.fl. (S) enligt följande.

1. Att utbildningsnämnden beslutar delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.

2. Att därutöver anföra följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos

oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbuden förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmekostskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopsugar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte

speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varustransporter måste ske. Varustransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara

relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

- 1.1 Den totala mängden avfall ska minska
 - Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp
- 1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas
 - Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen
- 1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent
 - utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.
- 1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska

- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
- Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
- Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
- Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
- Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt

1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka

- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
- Verka för att avfallsförbränningskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall

3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda

- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna

3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö

- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning

4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall

- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon

4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas

- Utredda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Johan Heinonen m.fl. (S) enligt följande.

Att godkänna kontorets svar på remissen och därutöver anför följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbuderna förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varustransporter måste ske. Varustransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Alltfler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är

konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebära alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

1.1 Den totala mängden avfall ska minska

- Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp

1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas

- Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen

1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent

- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska

- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
- Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
- Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
- Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
- Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt

1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka

- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
- Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall

3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda

- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna

3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö

- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning

4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall

- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon

4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas

- Utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Arvid Vikman Rindevall (S) enligt följande.

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock. Idag upplever många stockholmare och kungsholmsbor att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Det är mer regel än undantag att gå förbi återvinningsstationer på Lilla Essingen, vid Fredhäll eller annan del av Kungsholmen och se mängder av skräp bredvid stationerna. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och

otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven. Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Magnus Waller m.fl. (S) och Viktor Gustafsson (V) enligt följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar på remissen
2. Därutöver anför följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som

ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbuderna förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmekostnader skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varustransporter måste ske. Varustransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen.

Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

- 1.1 Den totala mängden avfall ska minska
 - Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp
- 1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas
 - Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen
- 1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent
 - utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.
- 1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska
 - Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
 - Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
 - Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tunstrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
 - Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
 - Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt
- 1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka
 - Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
 - Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall
- 3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda
 - Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna
- 3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö
 - I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning
- 4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall
 - Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon
- 4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas
 - Utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Elvir Kazinic m.fl. (S) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen
2. Att därutöver anför följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer

som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbudena förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängttade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för soppbilar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfallet förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och ottydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varutransporter måste ske. Varutransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i

avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

1.1 Den totala mängden avfall ska minska

- Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp

1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas

- Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen
- 1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent
- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.
- 1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska
- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi
 - Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
 - Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
 - Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
 - Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt
- 1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka
- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
 - Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall
- 3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda
- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna
- 3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö
- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning
- 4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall
- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon
- 4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas
- Utredda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Maria von Bredow m.fl. (S) enligt följande.

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen.
2. Att därutöver anföra följande.

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall.

Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbuden förbättras ur miljösynpunkt.

Biokol

I förslaget till avfallsplan beskrivs hur biokol binder koldioxid i en urban kolsänka samtidigt som växtförutsättningarna för stadens träd och växter förbättras och ett klimatpositivt fjärrvärmestillskott skapas. En pilotanläggning kommer att tas i drift på Bromma reningsverk under år 2020 där även tester med pyrolys av avloppsslam ska kunna genomföras. Denna testverksamhet är oerhört spännande och har stor potential att bidra till att stadens klimat- och miljömål uppnås. I avfallsplanen står att storskaliga biokolanläggningar i regionen utreds av Stockholm Exergi. Vi menar att detta inte är tillräckligt skarpt. En storskalig biokolsanläggning måste tas i drift och datum behöver fastställas för när en sådan anläggning ska vara klar.

System för insamling och mottagning av grovavfall och farligt avfall

Förslaget till avfallsplan innehåller efterlängtade satsningar på att mobila lösningar för mottagning av avfall och återbruksmaterial ska vidareutvecklas. Det är viktigt att alla, även de utan tillgång till bil, har möjlighet att göra sig av med grovavfall och farligt avfall på ett smidigt sätt. Att öka tillgängligheten genom de mobila lösningarna är avgörande för vissa, men bra för alla. En annan viktig åtgärd för att öka tillgängligheten är att utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

Sopsugsanläggningar

Avfallsinsamlingen i staden kan förbättras och effektiviseras genom att installera sopsugar i nya bostadsområden. Dessa anläggningar gör det möjligt för sopsugar att tömma flera fastigheters avfall från ett och samma hämtningsställe. På så sätt minskar transporter, buller och luftföroreningar samtidigt som arbetsmiljön för de som hämtar avfall förbättras. Dessutom minskar riskerna för skadedjur och det kan skapas nya möjligheter för ökad sopsortering.

I förslaget finns positiva skrivningar om att avfallshantering via stationär sopsug har många fördelar vid exploatering av större områden. Det bör det framgå att möjligheten att bygga sopsugar ska prövas i varje nytt projekt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköpsprogrammet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och

otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Omlastning och utvecklad logistik

En av förklaringarna till den ökande vägtrafiken och de ökande utsläppen är allt fler lätta lastbilar. Samordningen för dessa transporter måste öka och satsningar på mer effektiva och miljövänliga varutransporter måste ske. Varutransporterna kan minskas genom samlastningscentraler.

Det räcker inte med att endast konstatera att det pågår försök. Staden behöver utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas. Det är glädjande att Stockholm Vatten och Avfall i samarbete med trafikkontoret undersöker om tystare fordon kan medge hämtning under tider när trafiksituationen är mindre ansträngd. Allt fler måste övergå till off peak-leveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorteringsanläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan ”exportera” sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.

En kommunvis redovisning skulle tydliggöra grundorsaken till utsläppen och vem som har rådighet att påverka dem. Denna typ av statistikrapportering skulle också vara relativt enkel att genomföra. Förslagsvis skulle Region Stockholms klimatkansli samla

in, samordna och presentera statistikrapporteringen inom regionen. Avfallsplanen bör ställa så fast att Stockholms stad ska verka för att sådan statistik tas fram.

I enlighet med januariavtalet har en ny skatt på förbränning av avfall införts. Skatten är dock olyckligt utformad och leder i praktiken till ökade incitament att bränna mer, istället för mindre, plast.

Beroende på vad avfall innehåller får man ut olika mycket energi vid förbränning. Att bränna plast ger mer värme än förbränning av sorterat avfall. För att värma upp Stockholm behövs alltså färre ton avfall om den innehåller plast. Eftersom skatten är konstruerad så att den betalas på varje ton bränt avfall kommer fjärrvärmebolagen därför försöka minimera antalet förbrända ton, vilket görs genom att ha så mycket plast som möjligt i det avfall som bränns. Skattekonstruktion innebär alltså att ju mer plast som sorteras ut, desto högre skatt – incitamentet blir att materialåtervinna mindre, motsatsen till skattens syfte. Konsekvenserna blir ökade koldioxidutsläpp och minskad materialåtervinning.

För att uppnå syftet med skatten – att öka utsorteringen för materialåtervinning – bör beskattning endast ske på förbränning av icke-sorterat avfall. På så sätt skapas incitament för ökad materialåtervinning och vi får positiva effekter för klimatet och miljön. I avfallsplanen bör det tydligt framgå att staden ska verka för en förändrad beskattning.

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.

Delmål för planperioden

I detta avsnitt bör nya åtgärder infogas.

1.1 Den totala mängden avfall ska minska

- Införa målet att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp

1.3 En större andel av avfallet ska materialåtervinnas

- Verka för att tester med pyrolys av avloppsslam genomförs i den nya testanläggningen

1.4 Andelen farligt avfall och elavfall i soppåsen ska vara mindre än 0,3 procent

- utöka öppettiderna på stadens återvinningscentraler så att stockholmarna kan återvinna minst klockan 7-21 på helgfria vardagar.

1.6 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska

- Ta fram en stadsövergripande masshanteringsstrategi

- Inrätta en samordnande funktion för masshanteringsfrågor som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete
- Ändra kraven på massgodsfordon i enlighet med Tungtrafikutredningen så att antalet transporter av massgods kan halveras
- Förbättra kontrollen över miljöfarligt avfall
- Samarbeta i tidiga skeden så att kravställningar i upphandlingsunderlag och granskning av anbud förbättras ur miljösynpunkt

1.8 Mängden plastavfall som förebyggs, återanvänds och materialåtervinns ska öka

- Verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär.
- Verka för att avfallsförbränningsskatten endast sker på förbränning av icke-sorterat avfall

3.2 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda

- Samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten vid och avfallsstationerna

3.3 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö

- I varje nytt projekt pröva möjligheten att bygga sopsugsanläggning

4.4 Ökad hänsyn ska tas till den omgivande miljön vid hantering av avfall

- Se till att fler leveranser styrs om till off peakleveranser, det vill säga nattliga leveranser med tysta elfordon

4.5 Nya tekniklösningar ska undersökas och insamlingssystem samt behandlingsmetoder ska fortsätta utvecklas

- Utreda möjligheter för obligatorisk samlastning och peka ut områden där samlastningscentraler måste inrättas

Södermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Christoffer Järkeborn m.fl. (M), Anne-Lie Elfven (L), Anna-Klara Müntzing (MP) och Lars Rottem Krangnes (C) enligt följande.

Det här är en väldigt viktig plan, och vi uppskattar att det tagits nya tag runt cirkulär ekonomi och nedskräpning. Väldigt bra att det finns en bilaga där samtliga konkreta uppdrag finns, och visar också den höga ambitionsnivå som är. I vår stadsdel är det ett väldigt högt tryck och vi ser sommartid dagligen behov av förändringar och förändrade vanor hos människor. Om vi kan få ner antalet förpackningar för hämtmat t ex,

skulle det bli både mindre resursanvändning och mindre nedskräpning i parkerna. Pizzakartongerna är till exempel en utmaning som snabbt fyller papperskorgar. Att få ner antalet fimpar runt krogar är också en viktig fråga i stadsmiljön.

Väldigt bra är att nya mobila återbruk dykt upp, och att det faktiskt finns möjlighet att låna lådcyklar för att hämta avfall. Vi värdesätter också den särskilda stationen för farligt avfall i närheten av Munchenbryggeriet.

Väldigt bra om det kan bli permanenta återbruksstationer i stadsdelarna, vilket föreslås. Vi vill passa på att skicka med en önskan om att Stockholm vatten kan lösa den problematik som dykt upp runt vattenutkastet. Regelverket har gjort att de just nu inte kan användas, vilket är väldigt olyckligt.

Särskilt uttalande gjordes av Anders Göransson m.fl. (S) enligt följande.

Det är viktigt att det fastslås att den övergripande ambitionen för planen är att minska avfallsmängderna, men det bör samtidigt understrykas att en förutsättning för avgörande förändringar är beslut och initiativ från staten och inom EU. Vi välkomnar att planerna på sortering av matavfall äntligen tycks vara på väg att förverkligas.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) enligt följande.

Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen och därutöver anför följande:

Avfallsplanen är viktig för stadens miljöarbete. Den påverkar planeringen av nya områden, prövningen av bygglov, tillsynen över miljöfarlig verksamhet samt stockholmarnas hantering av sitt avfall. Förslaget till avfallsplan för Stockholm innehåller många bra mål, delmål och åtgärdsförslag. Några saker saknas dock.

Bygg- och anläggningsavfall

I förslaget till avfallsplan står klart och tydligt att den enskilt största volymen avfall som hanteras i kommunen är bygg- och anläggningsavfall, och då framförallt schaktmassor. Genom att stödja och möjliggöra en effektiv logistik för massor och återanvändning av massor kan betydande mängder transporter undvikas och uttag av jungfruligt material minska.

När Socialdemokraterna skrev en motion om förbättrad masshantering svarade i princip samtliga remissinstanser att de höll med om att förbättrad masshantering är av yttersta vikt för att uppnå ett hållbart byggande, att det behövs bredare och bättre samordning av frågorna och att en strategi behöver upprättas. Det behövs en stadsövergripande masshanteringsstrategi som antas av kommunfullmäktige. Staden bör också inrätta en samordnande funktion som inte bara leder stadens arbete utan även bjuder in kommuner och kommersiella aktörer till ett regionalt samarbete.

En annan åtgärd är ändrade krav på massgodsfordon (i enlighet med Tungtrafikutredningen). Massgodsfordonen står idag för hälften av all godsmängd i staden. En förändrad längdbegränsning så att massgodstransporter tillåts med fordon upp till 15 meter, istället för dagens 12 meter, skulle medföra att antalet transporter av massgod kan reduceras med hela 48,3 procent. Utifrån 2017 års statistik motsvarar det en minskning med ca 775 tunga fordon per år. Eller en reduktion på cirka 50 000 ton koldioxidutsläpp per år, att jämföra med övriga föreslagna åtgärder i klimathandlingsplanen som ligger på ca 1 000-3 000 ton. Detta är en åtgärd som skulle få enorma effekter från klimatet. Att denna förändring, som föreslogs av Tungtrafikutredningen redan år 2017, har blockerats är anmärkningsvärt.

Rivningsavfall

En stor del av den rivning och sanering som görs i Sverige utförs i Stockholmsregionen. Under två veckor i augusti låg det projekt för ca 500 miljoner kronor ute på marknaden för förfrågan. Det är oerhört viktigt att dessa rivningar sker på ett korrekt sätt så att miljöfarligt avfall inte hamnar i naturen. Idag finns dock oseriösa aktörer som vinner upphandlingar eftersom de dumpar priserna genom att inte hantera och redovisa avfallet på rätt sätt.

Staden måste förbättra sin kontroll över miljöfarligt avfall. Miljöförvaltningen gör endast ett fåtal tillsynsbesök vid rivningar, cirka 10 per år, och har hittills i år inte stött på någon alarmerande brist i hanteringen. Samtidigt vet vi att det finns stora brister hos oseriösa aktörer, i september 2020 anhölls ägarna till ett av de största återvinningsföretagen för grovt miljöbrott. Tillsynsarbetet är viktigt och behöver utökas.

Det krävs även förebyggande insatser. I stadens egna upphandlingar behöver miljöförvaltningen komma in och bidra i tidigt skede och för det krävs samarbete med de upphandlande verksamheterna, så som exploateringskontoret. Med samarbete i tidiga skeden kan kravställningarna i upphandlingsunderlagen och granskningen av anbuden förbättras ur miljösynpunkt.

Förebyggande av avfall och cirkulär ekonomi

Det är bra att det står att miljöhänsynskrav ska vidareutvecklas i stadens program för upphandling och inköp och att inriktningen mot cirkulär ekonomi och avfallsförebyggande ska stärkas. När miljöprogrammet kom blev det tydligt att ambitionerna inte speglades i inköps-programmet. Det är diffust vilka klimat- och miljökrav som staden ska ställa i sina upphandlingar, istället för skarpa krav finns bara korshänvisningar och otydlighet. Staden upphandlar för cirka 40 miljarder kronor årligen och en stor del av stadens klimatutsläpp avgörs av upphandlingskraven.

Vi är mycket kritiska till att inga skarpa krav ställs på upphandlingar. Målet måste vara att nå ett krav på nollutsläpp eller klimatneutralitet i alla upphandlingar, men till dess ska alla relevanta upphandlingar innehålla krav på minskade utsläpp.

Plast och plastavfall

I förslaget till avfallsplan står att ökad materialåtervinning av plast är bättre för miljön än energiåtervinning (förbränning i kraftvärmeverk). Utsortering av plast i Högdalens sorterings-anläggning kommer att medföra en stor klimatnytta eftersom minskad förbränning av plast innebär minskad tillverkning av plast från primärt

material. Det finns två viktiga åtgärder för att minska förbränningen av plast som bör framgå av avfallsplanen: utvecklad avfallsstatistik samt förändring av skatten på avfallsförbränning.

Många initiativ har tagits för att minska plasten i Stockholm, men stora delar av det avfall som förbränns i Högdalen kommer från andra kommuner i Stockholmsregionen. Det innebär att avfallshanteringen även i andra kommuner ger upphov till koldioxidutsläpp i Stockholm. Konsekvensen av detta är både att andra kommuner kan "exportera" sina koldioxidutsläpp till Stockholm, men också att det saknas incitament för andra kommuner att minska plasten i sitt avfall.

Utsorteringen av plast och andra fossila material i avfallet måste göras uppströms (tidigare i avfallsflödet, innan det kommer till förbränningsanläggningen). För att skapa incitament för samtliga kommuner i Stockholmsregionen att minska plasten i avfallet och på så sätt minska koldioxidutsläppen borde kommunerna regelbundet redovisa statistik för det avfall som levereras till förbränning. Stockholms stad bör därför verka för att samtliga kommuner i regionen redovisar hur många ton avfall som uppkommit i kommunen samt vilken mängd utsläpp som avfallet innebär

Insamling av förpackningar och tidningar/returpapper

Idag upplever många stockholmare att återvinningsstationer är nedskräpade, otrygga och otillgängliga. Även om återvinningsstationerna inte drivs av staden utan av företag inom återvinningsbranschen måste staden ta ansvar för stadsmiljön. Det är inte acceptabelt att återvinningsstationerna missköts och försämrar närmiljön. Staden måste därför samla branschen och andra relevanta aktörer för att förbättra situationen och tillgängligheten. Detta måste framgå av avfallsplanen.